

Gelet op de aard en ernst van het bewezenverklaarde

Een kwantitatief onderzoek naar de kwaliteit,
begrijpelijkheid en acceptatie van de
straftoemeting

*Masterthesis
Sociology: Contemporary Social Problems
Universiteit Utrecht*

Eline Ernst

Gelet op de aard en ernst van het bewezenverklaarde

Een kwantitatief onderzoek naar de kwaliteit, begrijpelijkheid en acceptatie van de straftoemeting

Masterthesis

Eline Ernst

6330053

e.m.ernst@students.uu.nl

Universiteit Utrecht

Faculteit Sociale Wetenschappen

Masterprogramma Sociology: Contemporary Social Problems

Thesisbegeleider: dr. J.E.H. Beijers

Tweede lezer: dr. A.E. Nivette

Stageorganisatie: Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving

Stagebegeleider: prof. dr. H. Elffers

Universiteit Utrecht

nsCr

Inhoudsopgave

SAMENVATTING	4
VOORWOORD	5
1. INLEIDING	6
1.1 DE RELEVANTIE VAN GOEDE STRAFMAATMOTIVERING	6
1.2 DE PLAATS VAN DIT ONDERZOEK IN DE KETEN TUSSEN VONNIS EN PUBLIEKE WAARDERING	7
1.3 ONDERZOEKSVRAGEN EN LEESWIJZER	8
2. THEORETISCH KADER	9
2.1. CENTRALE CONCEPTEN	9
2.2. WAAROM MOTIVEREN?	9
2.3. THEORIE EN EERDER ONDERZOEK	10
3. METHODEN	13
3.1 DATAVERZAMELING EN VIGNETTEN	13
3.2 OPERATIONALISATIE	14
3.2.1 <i>Kwaliteit</i>	14
3.2.2 <i>Begrijpelijkheid</i>	14
3.2.3 <i>Acceptatie</i>	15
3.3 ETHISCHE VERANTWOORDING	15
3.4 KENMERKEN VAN DE DATA EN ONDERZOEKSVERLOOP	15
3.5 ANALYSEMETHODEN	16
3.6 BETROUWBAARHEID EN VALIDITEIT	16
4. RESULTATEN	18
4.1 DE INVLOED VAN KWALITEIT OP BEGRIJPELIJKHEID EN ACCEPTATIE	18
4.2 DE RELATIE TUSSEN BEGRIP EN ACCEPTATIE	20
4.3 DE INVLOED VAN ACHTERGRONDKENMERKEN	22
4.3.1 <i>Interactie-effecten op de relatie tussen kwaliteit en begrip</i>	22
4.3.2 <i>Interactie-effecten op de relatie tussen kwaliteit en acceptatie</i>	24
4.4 AANVULLENDE ANALYSES BEGRIP EN ACCEPTATIE	26
5. CONCLUSIE EN DISCUSSIE	29
5.1 BEVINDINGEN EN CONCLUSIE	29
5.2 BEPERKINGEN EN AANBEVELINGEN VOOR VERVOLGONDERZOEK	30
6. AANBEVELINGEN VOOR DE PRAKTIJK	32
7. LITERATUUR	34
8. BIJLAGEN	37
BIJLAGE 1 – ORIGINELE VONNISSEN	37
<i>Vonnis Rechtbank Midden-Nederland, 26 maart 2019, ECLI:NL:RBMNE:2019:1287 (het goede vignet)</i>	37
<i>Vonnis Rechtbank Dordrecht, 5 juli 2011, ECLI:NL:RBDOR:2011:BR0316 (het goede vignet)</i>	37
<i>Vonnis Rechtbank Zwolle-Lelystad, 20 maart 2012, ECLI:NL:RBZLY:2012:BW3195 (het matige vignet)</i>	37
<i>Vonnis Rechtbank Gelderland, 18 maart 2018, ECLI:NL:RBGEL:2018:1825 (het slechte vignet)</i>	37
BIJLAGE 2 – VIGNETTEN	37
<i>Vignet 1 – Het goede vignet</i>	37
<i>Vignet 2 – Het matige vignet</i>	38
<i>Vignet 3 – Het slechte vignet</i>	39
BIJLAGE 3 – VRAGENLIJST	40
BIJLAGE 4 – AANVULLENDE TABELLEN EN FIGUREN	48

<i>Beschrijvende tabellen begrijpelijkheid en acceptatie</i>	48
<i>Frequentieverdelingen van acceptatie</i>	49
<i>Histogrammen met de uitkomsten van de Wilcoxontoets</i>	50
<i>Puntenwolken van de verschilcores</i>	52
<i>Puntenwolk met regressielijn voor vignet 1</i>	53
BIJLAGE 5 – AANVULLENDE ANALYSES	53
<i>Extreme scores in de data</i>	53
<i>Volgorde-effecten</i>	57
BIJLAGE 6 – SPSS-SYNTAX	58

Samenvatting

Vanuit de samenleving klinkt veel kritiek op de strafrechtspraak: rechters zouden te laag straffen en er zou te veel jargon worden gebruikt. Dit kan de legitimiteit van de rechtspraak aantasten en ervoor zorgen dat men het vertrouwen in de rechtspraak verliest. Vanuit de rechtspraak zijn daarom reeds pogingen ondernomen om strafvonnissen beter leesbaar en begrijpelijk te maken. Echter blijkt dat het onderdeel van de strafmotivering achterblijft op helderheid en dat daardoor voor het brede publiek nog steeds lastig te begrijpen is waarom een bepaalde straf is opgelegd. In dit onderzoek wordt onderzocht wat het effect is van de kwaliteit van de strafmotivering op de begrijpelijkheid en acceptatie van de straf. De vraag die centraal staat is of en in hoeverre een beter gemotiveerde straftoemeting in strafvonnissen beter wordt begrepen en meer wordt geaccepteerd door het brede publiek. Dit onderzoek draagt daarmee bij aan de discussie over de begrijpelijkheid en acceptatie van straffen en de legitimiteit van de rechterlijke macht.

Voor het uitvoeren van dit onderzoek is gebruikt gemaakt van een experimentele vignettenstudie. Op basis van vastgestelde kwaliteitscriteria zijn echte vonnissen geselecteerd van rechtspraak.nl die verschillen in kwaliteit. Deze vonnissen zijn aangepast tot korte vignetten, waarbij de strafmotivering centraal staat. Setjes van twee vignetten zijn willekeurig voorgelegd aan een panel van 475 respondenten van 18 tot en met 75 jaar die representatief zijn voor de Nederlandse bevolking. Vervolgens is de begrijpelijkheid en de acceptatie van de vignetten bevraagd. De resultaten zijn geanalyseerd aan de hand de verschillen in scores op begrijpelijkheid en acceptatie per respondent. Hierdoor spelen persoonseffecten geen rol bij de resultaten.

Uit de resultaten komt naar voren dat een betere strafmotivering inderdaad leidt tot meer begrip en meer acceptatie. Het vignet van de beste kwaliteit scoort aanzienlijk hoger dan de andere twee vignetten op begrijpelijkheid en acceptatie van de straf. Ook bestaat er een duidelijke positieve relatie tussen begrip en acceptatie. Deze relatie is echter niet volledig, aangezien er ook respondenten zijn die het wel begrijpen, maar niet accepteren. Tenslotte blijkt uit het onderzoek dat er vrijwel geen interactie-effecten zijn van achtergrondkenmerken op de relatie tussen kwaliteit en begrijpelijkheid en kwaliteit en acceptatie. Dit toont aan dat werken aan betere motivering loont, ongeacht de achtergrond van de respondent. Dit is een aanmoediging voor de rechtspraak om concreet aan de slag te gaan met het verbeteren van de strafmotivering, door (kleinschalig) met kwaliteitscriteria te experimenteren in de praktijk en de uitkomsten daarvan te evalueren. Bij een succesvol experiment kan het breder binnen de rechtspraak worden uitgerold.

Voorwoord

Na zeven jaar studeren komt met deze tweede masterscriptie nu echt een einde aan mijn studietijd. Tijdens de master Contemporary Social Problems heb ik me kunnen verdiepen in uiteenlopende sociale vraagstukken, onder andere op het gebied van criminaliteit en veiligheid. Dit vormt een mooie aanvulling op mijn eerdere master strafrecht en heeft me doen ontdekken waar mijn interesses liggen (en soms ook waar niet).

De stage bij het NSCR bood mij de mogelijkheid om mijn twee studies te combineren in deze scriptie. Voor mij was dit een buitenkans waarvoor ik erg dankbaar ben. Ik heb ontzettend veel geleerd tijdens deze stage, al heb ik in verband met het coronavirus het grootste gedeelte van de scriptie helaas thuis moeten schrijven. Desondanks ben ik blij met de waardevolle en leuke ervaring die ik heb opgedaan op het gebied van onderzoek en ben ik trots op het eindresultaat dat voor u ligt.

Zonder de support uit mijn omgeving had deze scriptie niet tot stand kunnen komen. Mijn voornaamste dank gaat uit naar Henk Elffers, mijn stagebegeleider. Ik ben blij dat ik dit onderwerp heb mogen onderzoeken en daarbij begeleid ben door Henk, bij wie ik altijd terecht kon voor vragen en overleg. Mijn dank daarvoor is groot. Daarnaast wil ik Joris Beijers bedanken voor het meedenken en de heldere feedback. Ook wil ik Albert Klijn graag bedanken voor zijn inbreng en betrokkenheid bij dit onderzoek. Tenslotte had deze scriptie niet op deze wijze tot stand kunnen komen zonder de bijdrage vanuit het NSCR, de afdeling Criminologie van de VU, Stichting Recht & Samenleving en Stichting Criminologisch Onderzoek. Ik vind het ontzettend bijzonder dat zij iets zagen in dit onderzoek en daaraan hebben willen bijdragen.

Ook de mensen uit mijn persoonlijke omgeving ben ik ontzettend dankbaar voor alle steun, niet alleen tijdens deze scriptie, maar tijdens mijn gehele studietijd. Tom, ik weet hoe graag je in het voorwoord genoemd wil worden, dus bij deze. En terecht, want je bent mijn onvoorwaardelijke steun die altijd een stuk positiever naar de toekomst kijkt dan ik zelf kan. Mam, pap: het zit er nu dan écht op en ik denk dat ik jullie nooit genoeg kan bedanken voor alle steun en het vertrouwen dat jullie in mij hebben.

Aan iedereen die me geholpen heeft om hier te komen: bedankt!

Amersfoort, juni 2020

1. Inleiding

1.1 De relevantie van goede strafmaatmotivering

In dit onderzoek wordt nagegaan of burgers baat hebben bij goede motivering van door rechters opgelegde straffen. Is een beter gemotiveerde straftoemeting ook beter te begrijpen, en wordt een dergelijk vonnis dan ook in hogere mate door burgers geaccepteerd? De begrijpelijkheid en acceptatie van vonnissen is een veelbesproken onderwerp binnen de rechtspraak (zie bijvoorbeeld Van Tulder & Diephuis, 2007; Elffers & Klijn, 2018; Berghuis, 2018). Er wordt vaak kritiek gegeven op het juridische jargon, de onbegrijpelijkheid van vonnissen voor burgers en de soms nogal omslachtige motivering die door de rechtbank wordt gegeven. Dit zou bijdragen aan het gebrek aan acceptatie van straffen, die door de gemiddelde burger vaak veel te laag worden geacht (Bijl et al., 2009; Van der Aa et al., 2016). Verschillende onderzoeken hebben in variërende mate aangetoond dat er sprake is van een punitiviteitskloof: de Nederlandse bevolking wil gemiddeld strengere straffen dan de straffen die door rechters worden opgelegd, ondanks het feit dat de rechtspraak de laatste jaren al strenger is gaan straffen (Van Tulder, 2011; Bijl et al., 2009; Van der Aa et al., 2016; Maas 2002; Elffers & De Keijser 2004; Elffers et al., 2007; SCP, 2019). Deze kloof is in veel westerse landen zichtbaar en hangt af van de kennis van het rechtssysteem en de specifieke rechtszaak (Barber & Doob 2004; Hough & Roberts 1998; Hutton 2005; Roberts & Stalans 1997; Roberts & Hough, 2005; De Keijser et al., 2007; Wagenaar, 2008).

De kwaliteit van de motivering is bij de hiervoor genoemde punitiviteitskloof van cruciaal belang. Burgers zijn bereid de punitiviteitskloof te accepteren, mits de rechter zijn beslissing goed toelicht. Enkel dan kan het publiek een weloverwogen en reële mening vormen, zodat de legitimiteit van de rechtsstaat niet wordt aangetast (De Keijser & Elffers, 2007). Het onderwerp van het huidige onderzoek heeft daarmee een hoge sociale relevantie, aangezien de legitimiteit van de rechtspraak van levensbelang is voor een goed functionerende democratische samenleving. Het rechtssysteem werkt immers alleen wanneer burgers het gezag van de rechter aanvaarden en niet voor eigen rechter gaan spelen (Grimmelikhuijsen, 2018). Burgers kunnen de rechtspraak enkel controleren door middel van de vonnissen van de rechter, aangezien democratische controle op de rechtspraak ontbreekt (Corstens, 2014). Dit betekent dat de rechtspraak zijn legitimiteit niet kan halen uit directe controle door burgers, maar slechts uit de vonnissen die zij wijst. Heldere motivering moet daarbij zorgen voor transparantie, bekritisbaarheid, vertrouwen en uiteindelijk legitimiteit (Westra, 2013; Jonkers, 2013).

Deze op het eerste oog nogal juridische reden waarom dit onderzoek relevant is, bevat echter een sterk sociaal element. De legitimiteit van de rechtspraak raakt de samenleving en haar burgers direct. Het onderzoek hangt sterk samen met sociologische thema's zoals het vertrouwen in instituties en de reactie van de samenleving op criminaliteit. De rechtspraak zorgt er in wezen voor dat het maatschappelijk verkeer goed verloopt. Een lager vertrouwen in de rechtspraak als institutie kan duiden op minder legitimiteit van de rechtspraak onder burgers (Van der Schaaf, 2018). Mensen kunnen het vertrouwen in instituties verliezen en minder vertrouwen ervaren indien zij het idee hebben dat gedeelde normen en waarden onvoldoende worden gewaarborgd. Dat burgers vertrouwen hebben in de werking en de uitspraken van de rechtspraak is daarom essentieel. Ook is het belangrijk om te onderzoeken of een eventueel effect van betere motivering voor verschillende

sociale groepen hetzelfde uitpakt, of dat bepaalde groepen achterblijven. Dat de uitspraken begrijpelijk en acceptabel zijn voor de meeste burgers is dus ook in sociaal opzicht erg belangrijk.

Het belang van goed gemotiveerde vonnissen is ook algemeen erkend binnen de rechtspraak. Met het Project Motiveringsverbetering in Strafvonnissen (PROMIS) is gepoogd vonnissen zo te schrijven dat ze beter leesbaar zijn voor het gewone publiek. Het PROMIS-project heeft vooral op het gebied van bewijsmotivering de kwaliteit en de leesbaarheid aanzienlijk verhoogd, maar de straftoemeting blijft daarbij achter (Janssen et al., 2017; Van der Hoven & Plug, 2008). Er zijn wel voorstellen gedaan om de straftoemeting te verbeteren, maar deze zijn tot op heden niet ingevoerd omdat ze geen weerklink vonden binnen de rechterlijke macht (Elffers & Klijn, 2018; Elffers, 2016). Ook uitgebreid onderzoek op het gebied van kwaliteit en de invloed daarvan op begrijpelijkheid en acceptatie ontbreekt tot op heden.¹ Dit onderzoek richt zich daarom specifiek op de straftoemeting in vonnissen, in een poging meer duiding te geven aan het begrijpelijkheid- en acceptatievraagstuk binnen de rechtspraak en het bestaande gat in de wetenschappelijke literatuur te vullen. Ook wordt er gepoogd een antwoord te geven op de vraag welke sociale factoren van belang zijn en of betere motivering voor verschillende sociale groepen hetzelfde effect heeft.

1.2 De plaats van dit onderzoek in de keten tussen vonnis en publieke waardering

Uit het bovenstaande komt naar voren dat de meeste mensen kritisch zijn op de straffen die door rechters worden opgelegd. Daarbij kan de vraag worden gesteld in hoeverre het zinvol is om te investeren in de kwaliteit van de strafmaatmotivering om zodoende de acceptatie van de straffen door het publiek te verbeteren. Als rechters hun uiterste best doen om de strafmaatmotivering helder en duidelijk over het voetlicht te laten komen, zou dat dan kunnen leiden tot een hogere acceptatie van de vonnissen door het publiek? Een veelgehoorde moedeloze tegenwerping hiervan is dat men toch geen vonnissen leest. Deze tegenwerping is juist: burgers nemen voornamelijk via de media kennis van vonnissen en wellicht is er dus een krachtige inzet nodig om ervoor te zorgen dat ook de media de strafmaatmotivering een prominente plaats geven in hun berichtgeving. Ook communicatiemedewerkers en persrechters spelen hierbij een belangrijke rol. Dit onderzoek ziet echter niet op dit aspect, maar duidelijk is wel dat dit ook een essentiële ontwikkeling moet zijn.

Wat in dit onderzoek centraal staat is de vraag of, wanneer het publiek kennis neemt van strafmaatmotiveringen in vonnissen, vonnissen met een beter gemotiveerde strafoplegging in hogere mate worden geaccepteerd. Daarvoor is het van cruciaal belang dat men de motivering wel kan begrijpen. Het is wellicht het geval dat een beter gemotiveerde straftoemeting ook beter te begrijpen is. Dat wordt nagegaan in deze studie. Leidt kennisnemen van een goed gemotiveerde strafoplegging tot een beter begrip van de motivering, dan kennisname van een matig of slecht gemotiveerde strafoplegging? En als dat zo is, leidt het dan ook tot meer acceptatie? In dit onderzoek zal tevens worden nagegaan hoe begrijpelijkheid en acceptatie zich tot elkaar verhouden.

Dit onderzoek beschouwt dus slechts één stap in de lange keten tussen een rechterlijke vonnis en de publieke waardering daarvan, namelijk de belangrijke stap van het lezen van een vonnis naar begrip

¹ In het onderzoek van De Groot-Van Leeuwen (2015) is wel onderzocht wat het effect is van PROMIS-vonnissen op de begrijpelijkheid en de acceptatie van de strafmaatmotivering. Echter is gebleken dat ook in PROMIS-vonnissen juist de strafmaatmotivering achterblijft in kwaliteit (Janssen et al., 2017; Van der Hoven & Plug, 2008).

en acceptatie. Daarmee neemt dit onderzoek een belangrijke plaats in binnen de bestaande wetenschappelijke literatuur, aangezien de literatuur over dit onderwerp tot op heden beperkt is.

1.3 Onderzoeksvragen en leeswijzer

Het doel van dit onderzoek is om antwoord te geven op de vraag:

In hoeverre wordt een beter gemotiveerde straftoemeting in strafvonnissen beter begrepen en meer geaccepteerd door het brede publiek?

Om begrijpelijkheid en acceptatie te onderzoeken wordt gebruik gemaakt van een vergelijkende methode, waarbij strafmaatmotiveringen zijn gebruikt van verschillende kwaliteit. Zo wordt getoetst of begrijpelijkheid en acceptatie inderdaad afhangen van de kwaliteit van de argumentatie. Ook wordt bekeken wat de relatie is tussen begrijpelijkheid en acceptatie. Zorgt meer begrip van de argumentatie inderdaad voor meer acceptatie? Tenslotte wordt gekeken naar de invloed van achtergrondvariabelen, zoals opleidingsniveau, politieke voorkeur en angst voor criminaliteit, op de relatie tussen kwaliteit en begrip en acceptatie. Daarmee heeft dit onderzoek een duidelijke sociologische invalshoek.

Om dit te kunnen onderzoeken moet eerst worden bekeken wat motivering, begrijpelijkheid en acceptatie precies inhouden. Dit zal aan bod komen in het theoretisch kader, waarin de volgende beschrijvende vragen zullen worden behandeld:

- Wat is een goed gemotiveerde straftoemeting?
- Wat is acceptatie en wat is begrijpelijkheid?
- Wat zijn de functies van motiveren in strafvonnissen?

Hierbij zullen op basis van theorie en eerder onderzoek hypotheses worden geformuleerd (hoofdstuk 2). In de daaropvolgende hoofdstukken wordt ingegaan op de methodologie (hoofdstuk 3) en de resultaten (hoofdstuk 4). Daarna zullen de conclusies worden besproken en zal antwoord worden gegeven op de hoofdvraag (hoofdstuk 5). Hierbij zullen ook de beperkingen van het onderzoek aan bod komen en zullen aanbevelingen worden gedaan voor vervolgonderzoek. Tenslotte zal in het laatste hoofdstuk worden stilgestaan bij de implicaties van dit onderzoek voor de praktijk (hoofdstuk 6). Hierbij zal ook de vraag “Welke maatregelen kunnen er worden genomen om ervoor te zorgen dat burgers de straftoemeting beter begrijpen en accepteren?” worden besproken op basis van de gevonden resultaten.

2. Theoretisch kader

2.1. Centrale concepten

De centrale concepten in dit onderzoek zijn de motivering van de strafmaat, kwaliteit, begrijpelijkheid en acceptatie.

De motivering van de straf is een verplicht onderdeel van het strafvonnis en stelt de rechter in de gelegenheid de opgelegde straf toe te lichten.² In de motivering wordt uiteengezet hoe de aard en ernst van het bewezenverklarde, de omstandigheden en de persoon van de verdachte bijdragen aan de straf. Vaak wordt tevens gekeken naar de justitiële documentatie van de verdachte en naar een eventueel Pro Justitia rapport of adviesrapport van de reclassering. Daarnaast komt meestal het effect van het delict op het slachtoffer en de samenleving aan bod.

Idealiter motiveert de rechter de straf op zo'n manier dat de lezer inzicht krijgt in de gedachtegang van de rechter. In strafvonnissen worden echter regelmatig standaardformuleringen gebruikt met weinig specifieke overwegingen (Malsch, 2019). Een goede motivering is een motivering waarin de rechter op een heldere wijze uiteenzet op basis van welke specifieke factoren hij tot de straf is gekomen. In dit onderzoek wordt onder kwaliteit verstaan als hoe helder, duidelijk en consistent de motivering van de strafmaat is. Met deze definitie wordt aangesloten bij eerdere kwaliteitstoetsen, uitgevoerd door de rechtspraak voor civiele en bestuurlijke vonnissen (Milar & Rouwendal, 2014; Van Kreveld, 2017).

Een ander belangrijk concept is begrijpelijkheid: kan de lezer de redenering van de rechter begrijpen en de uitkomst van de redenering bevatten.³ Dit hoeft echter niet te betekenen dat de lezer het eens is met de uitkomst, maar enkel dat hij de beweegredenen snapt.

Wanneer de lezer het eens is met de uitkomst, spreken we van acceptatie, het laatste concept. Acceptatie gaat erom of men het eens is met de straf die is opgelegd. In het methodenhoofdstuk wordt verder uiteengezet hoe deze concepten zijn geoperationaliseerd.

2.2. Waarom motiveren?

Het motiveren van de straf in het vonnis heeft uiteenlopende functies, die allen relevant zijn voor een goed functionerende rechtspraak. De eerste belangrijke functie is de controlefunctie (Schuyt, 2009; Corstens, 2014). Een van de doelen van het motiveren van een vonnis is dat het gecontroleerd kan worden in hoger beroep en in cassatie. Deze controlefunctie werkt als een waarborg tegen willekeur in de rechtspraak en als controle op juridische correctheid. Een tweede functie die kan worden onderscheiden is de inscherpingsfunctie (Schuyt, 2009; Corstens, 2014). Met het expliciet motiveren van het vonnis dwingt de rechter zichzelf inzicht te geven in zijn eigen overwegingen. Deze functie is daarmee een vorm van zelfcontrole. De derde en laatste functie is de explicatiefunctie (Schuyt, 2009; Corstens, 2014). Door de motivering worden procespartijen en burgers ingelicht over de gronden van

² Zie onder andere Artikel 121 Grondwet; Artikel 5 Wet op de Rechterlijke Organisatie; Artikel 359 Wetboek van Strafvordering.

³ Belangrijk om op te merken is dat begrip en begrijpelijkheid in dit onderzoek voor de leesbaarheid door elkaar zullen worden gebruikt en hetzelfde concept omvatten. Begrip moet dus niet worden gelezen als een vorm van acceptatie, maar als een synoniem voor begrijpelijkheid.

de beslissing. De rechtspraak kan niet op democratische wijze gecontroleerd worden vanwege de grondwettelijke onafhankelijkheid van de rechter (Schuyt, 2009; Corstens, 2014). Transparantie met betrekking tot de redenen waarom de rechter tot zijn beslissing is gekomen fungeert daarom als noodzakelijke voorwaarde voor de legitimiteit van de rechtspraak. Deze functie staat centraal in dit onderzoek, waarbij specifiek wordt ingegaan op de beoordeling van een deel van het vonnis door het brede publiek.

2.3. Theorie en eerder onderzoek

Veel onderzoek rondom dit thema richt zich op de punitiviteitskloof en het vertrouwen in de rechtspraak als institutie (De Keijser et al., 2007; Ruiters et al., 2011; Wagenaar, 2008; De Keijser et al., 2006; Van Noije, 2019). Onderzoek dat specifiek ziet op de kwaliteit van de motivering van de straf is schaars. Een van de weinige onderzoeken naar dit onderwerp werd uitgevoerd in opdracht van de Raad voor de Rechtspraak en had als doel om het PROMIS-project, waarmee is gepoogd vonnissen in duidelijkere taal op te schrijven, te evalueren door te kijken naar de begrijpelijkheid en acceptatie van deze vonnissen onder procesdeelnemers, journalisten en het brede publiek (De Groot – Van Leeuwen et al., 2015). Uit dit onderzoek blijkt dat de straftoemeting wel beter wordt geaccepteerd, maar niet beter wordt begrepen. Dit komt mogelijk doordat de kwaliteit van de motivering van de straf in PROMIS-vonnissen achterblijft ten opzichte van de bewezenverklaring (Janssen et al., 2017; Van der Hoven & Plug, 2008). PROMIS-vonnissen zijn op het gebied van de straftoemeting nog altijd erg complex en onduidelijk (Van den Hoven & Plug, 2008). Het is daarom van belang om te onderzoeken wat de effecten zijn op begrijpelijkheid en acceptatie als de straf wel helder onderbouwd is.

Uit eerder onderzoek naar de invloed van motiveren blijkt dat motiveren bijdraagt aan de begrijpelijkheid van de beslissing (Malsch et al., 2006). Respondenten die een vonnis lezen waarin de straf gemotiveerd is, begrijpen het vonnis beter dan respondenten die een vonnis lezen zonder motivering. Uit onderzoek naar de begrijpelijkheid van DNA-rapporten blijkt ook dat meer uitleg ertoe leidt dat de rapporten beter worden begrepen (Malsch et al., 2013). Op basis van deze resultaten kan worden verwacht dat een kwalitatief betere strafmaatmotivering bijdraagt aan de begrijpelijkheid van de strafbeslissing. Dit is de eerste hypothese die met dit onderzoek zal worden getest:

H1:

Nulhypothese: Een beter gemotiveerde straf wordt niet beter begrepen door juridische leken.

Alternatieve hypothese: Hoe beter de opgelegde straf gemotiveerd is, hoe beter juridische leken de motivering begrijpen.

De tweede hypothese gaat over acceptatie. In de literatuur over de punitiviteitskloof wordt vaak de informatiethese benoemd. Het uitgangspunt hiervan is dat hoe meer informatie juridische leken hebben over een specifieke zaak, hoe minder punitief ze zijn. Dit komt doordat men bij een gebrek aan informatie geneigd is voorbeelden in gedachten te nemen die recent zijn vernomen, bijvoorbeeld zware zaken uit de media. Mensen gaan daardoor bij incomplete informatie vaak uit van het slechtste geval (De Keijser et al., 2007; Hough & Roberts, 1999; Stalans 2002; Van Koppen et al., 2002; Hutton, 2005). Hoe meer informatie mensen hebben over een zaak, hoe kleiner de punitiviteitskloof en des te lager de straf is die mensen passend vinden (De Keijser et al., 2007; Wagenaar, 2008). Indien we deze informatiethese toepassen op dit onderzoek, kunnen we redelijkerwijs verwachten dat een beter gemotiveerde straf zal leiden tot meer acceptatie van de straf. Een beter gemotiveerde straf bevat

immers meer concrete en specifieke informatie over de zaak dan een slecht gemotiveerde straf, waarin vaak wordt teruggevallen op algemeenheden (Malsch, 2019). Daarnaast suggereert dit dat er ook een relatie bestaat tussen begrip en acceptatie. Meer informatie zal immers het begrip vergroten en daarmee een positief effect hebben op acceptatie. Hieruit volgen de tweede en derde hypothese:

H2:

Nulhypothese: Een beter gemotiveerde straf wordt niet beter geaccepteerd door juridische leken.

Alternatieve hypothese: Hoe beter de opgelegde straf gemotiveerd is, hoe beter juridische leken de straf accepteren.

H3:

Nulhypothese: Er is geen positieve relatie tussen begrip en acceptatie.

Alternatieve hypothese: Er is een positieve relatie tussen begrip en acceptatie.

Daarnaast zal ook worden onderzocht of verbanden tussen kwaliteit, begrip en acceptatie verschillend zijn voor mensen met uiteenlopende sociale achtergrondkenmerken. In het algemeen blijkt dat lager opgeleiden de motivering sneller onbegrijpelijk vinden, omdat zij het lastiger vinden om de afwegingen te volgen (Dekker & Van der Meer, 2009). Daarnaast is gebleken dat lager opgeleiden en mensen die een voorkeur hebben voor rechtser politieke partijen straffen vaker te laag vinden en minder snel accepteren (Van Noije, 2019; De Ruiter et al., 2011). Deze bevindingen zeggen echter nog niets over de verschillen tussen diverse groepen als we kijken naar het effect van goede en slechte motivering. Mogelijk zal het verschil in kwaliteit van de motivering voor bepaalde groepen meer effect hebben op begrijpelijkheid en acceptatie. Zo zal het effect van kwaliteit op begrijpelijkheid wellicht sterker zijn voor lager opgeleiden. In het onderzoek van De Groot – Van Leeuwen et al. (2015) bleek dat er voor hoger opgeleiden geen verschil was tussen de klassieke en de PROMIS-vonnissen, maar dat lager opgeleiden de PROMIS-vonnissen wel significant beter begrepen dan de klassieke vonnissen. Het effect van een betere motivering heeft dus naar verwachting meer effect op lager opgeleiden. Daarmee luidt de vierde hypothese:

H4:

Nulhypothese: Het positieve effect van de kwaliteit van de motivering van de straf op de begrijpelijkheid is niet sterker is voor lager opgeleiden.

Alternatieve hypothese: Het positieve effect van de kwaliteit van de motivering van de straf op de begrijpelijkheid versterkt naarmate de lezer lager opgeleid is.

Een soortgelijke redenering gaat op voor de acceptatie van de straf. Het effect van de kwaliteit van de motivering op de acceptatie van de straf zal mogelijk meer effect hebben op lager opgeleiden, mensen met een rechtser politieke voorkeur en mensen die zich meer zorgen maken over de criminaliteit in Nederland. Dit zijn de groepen die gemiddeld de straf het minst accepteren en waarbij dus naar verwachting ook het grootste verschil te vinden zal zijn in acceptatie naarmate de straf beter is toegelicht (Van Noije, 2019; De Ruiter et al., 2011; De Keijser & Elffers, 2007; Elffers, 2008). De zorgen over criminaliteit zijn in het bijzonder relevant, omdat de acceptatie van de straf vaak niet voortkomt uit onvrede over de straf in de concrete zaak, maar uit angst voor criminaliteit en de onvrede over de bestrijding ervan (De Keijser & Elffers, 2007; Elffers, 2008). Uit onderzoek van Van der Maden et al.

(2017) blijkt ook dat meer informatie over de zaak meer effect heeft op acceptatie voor lager opgeleiden. Dit leidt tot de vijfde en laatste hypothese:

H5:

Nulhypothese: Het positieve effect van de kwaliteit van de motivering van de straf op de acceptatie is niet sterker naarmate de lezer lager is opgeleid, een rechtsere politieke voorkeur heeft en/of zich meer zorgen maakt om criminaliteit.

Alternatieve hypothese: Het positieve effect van de kwaliteit van de motivering van de straf op de acceptatie versterkt naarmate de lezer lager opgeleid is, een rechtsere politieke voorkeur heeft en/of zich meer zorgen maakt over de criminaliteit.

3. Methoden

3.1 Dataverzameling en vignetten

Er is gebruikt gemaakt van het Mediatest panel voor het verkrijgen van een representatieve steekproef voor alle Nederlanders tussen de 18 en 75 jaar.⁴ Aan de respondenten is een vragenlijst voorgelegd met twee vignetten, waarbij wordt gevraagd naar persoonskenmerken en naar de begrijpelijkheid en acceptatie van de vignetten. Er zijn in totaal drie vignetten gebruikt: een vignet van goede kwaliteit, een vignet van matige kwaliteit en een vignet van slechte kwaliteit (Bijlage 2).

Er is een zorgvuldige selectie gemaakt uit de vele vonnissen die beschikbaar zijn op Rechtspraak.nl. Daarbij is geselecteerd op kwaliteit en de mate waarin de vonnissen overeenkomen. Hierbij is gekeken naar het type delict, de ernst van het delict en de zwaarte van de straf.⁵ Het is belangrijk dat de vonnissen zo veel mogelijk op elkaar lijken, om effecten die niet te maken hebben met het verschil in kwaliteit zo veel mogelijk uit te sluiten en daarmee de vergelijking op kwaliteit zo zuiver mogelijk te houden. De vonnissen zijn ingekort tot vignetten waarbij de strafmaatmotivering centraal staat. De bewezenverklaring, de eis van de officier van justitie en het standpunt van de advocaat worden slechts kort benoemd. Aan elke respondent zijn twee vignetten voorgelegd, om een binnenpersoonsvergelijking te kunnen doen. Er zijn op dit onderwerp grote persoonseffecten te verwachten. Door deze opzet wordt de invloed van persoonseffecten tegengegaan. Hierdoor is het echter niet mogelijk om twee keer dezelfde vignetten voor te leggen, waarin alleen de kwaliteit van de motivering is aangepast en de overige kenmerken van de zaak identiek zijn. Daardoor zijn verschillen die te maken hebben met de aard van het misdrijf en (kleine) verschillen in de straf niet geheel uit te sluiten.

Er is gekozen voor een vignettenstudie omdat voor het bestuderen van attitudes en gedrag gewone enquêtes vaak tekort schieten (Alexander & Becker, 1978). Met vignetten komt de situatie zo veel mogelijk overeen met wanneer respondenten in het dagelijks leven een vonnis zouden lezen. Daarnaast kan met vignetten een experimenteel design worden opgezet, waarbij tussen groepen gevarieerd wordt op kwaliteit en leesvolgorde van de vignetten. Een nadeel van vignettenonderzoek is dat het een versimpelde versie is van de werkelijkheid. Daardoor kan de ecologische validiteit beperkt zijn (Bieneck, 2009). Om dit nadeel tegen te gaan, wordt gebruik gemaakt van echte vonnissen die slechts in beperkte mate zijn aangepast.

⁴ Het MediaTest panel bestaat uit meer dan 100.000 respondenten. Deze respondenten kunnen zichzelf aanmelden, maar worden ook actief benaderd via klantenbestanden van partners van Mediatest. Het panel heeft een representatieve geografische verdeling en een goede verdeling qua geslacht van de respondenten. Net als in de meeste panels, zitten ook in dit panel iets minder jongeren en allochtonen, wat (deels) gecorrigeerd is door middel van oversampling. Het panel wordt gebruikt voor zowel marketing- als wetenschapsdoeleinden.

⁵ De vonnissen zijn allen behandeld door de meervoudige kamer in eerste aanleg. Het gaat om vermogensdelicten met bedreiging met geweld waarvoor een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van aanzienlijke duur is opgelegd. Ook is de eis van de officier van justitie in alle zaken hoger dan de uiteindelijke straf.

3.2 Operationalisatie

3.2.1 Kwaliteit

In dit onderzoek wordt kwaliteit gezien als hoe helder, duidelijk en consistent de motivering van de strafmaat is (Milar & Rouwendal, 2014; Van Kreveld, 2017). Dit is geoperationaliseerd met kwaliteitskenmerken waarop de gebruikte vonnissen zijn geselecteerd. Deze kenmerken komen voort uit de mal die is geopperd door Elffers & Klijn (2018) en sluiten aan bij het idee achter PROMIS. De kenmerken zijn:

- Het noemen van de oriëntatiepunten (A)
- Het kwantificeren van de straf op grond van de oriëntatiepunten (B)
- Het noemen van de strafverzwarende en verminderende factoren (C)
- Het kwantificeren van de strafverzwarende en verminderende factoren (D)
- Reactie op de eis van de officier van justitie (E)
- Reactie op de eis van de advocaat (F)

Een belangrijk onderdeel van deze criteria zijn de oriëntatiepunten die door het Landelijk Overleg Vakinhoud Strafrecht van de rechtspraak zijn opgesteld.⁶ In deze oriëntatiepunten staan straffen die vaak worden opgelegd bij veelvoorkomende misdrijven met eventuele strafverzwarende en strafverminderende factoren. De rechter is niet gebonden aan deze oriëntatiepunten, maar kan ze wel als richtlijn gebruiken bij het bepalen van de straf. Daarmee vormen deze oriëntatiepunten in combinatie met de overige kwaliteitskenmerken een goed raamwerk voor het motiveren van de straf. Deze criteria vormen de bouwstenen van een vonnis waarin de redenering van de rechter goed te volgen is en de lezer kan herleiden waarom gekozen is voor een bepaalde straf. Op basis van deze criteria zijn drie vonnissen gekozen die achtereenvolgens ABCDE, AC en geen van de criteria bevatten. Deze vignetten worden aangeduid als goed, matig en slecht. Hiermee hebben de vignetten een duidelijke kwaliteitswaardering op basis van specifieke criteria.

De kwaliteit en het realisme van de drie vignetten zijn beoordeeld door vier strafrechtjuristen werkzaam bij de Afdeling Strafrecht van de Vrije Universiteit, met ervaring als rechter-plaatsvervanger. Drie van de vier rangschikten de vignetten op dezelfde wijze als op basis van bovenstaande criteria was gebeurd. Een van hen beargumenteerde echter dat vignet 3 mogelijk beter was dan vignet 2, omdat deze motivering specifiek was toegespitst op de onderhavige zaak. Er is gekozen de volgorde in stand te laten, omdat op basis van de criteria vignet 2 van betere kwaliteit is dan vignet 3 en de andere geraadpleegde juristen vignet 2 wel van betere kwaliteit achtten dan vignet 3.

3.2.2 Begrijpelijkheid

Om begrijpelijkheid te meten, zijn vier vragen gesteld. Allereerst is gevraagd naar hoe goed men kon volgen hoe de rechter tot de straf kwam. Vervolgens is gevraagd of de straf voor de respondent uit de lucht kwam vallen. Daarna is gevraagd naar de duidelijkheid van de argumenten op basis waarvan de straf is bepaald. Tenslotte is een open vraag gesteld waarin wordt gevraagd om in eigen woorden uit

⁶ In het LOVS (Landelijk Overleg Vakinhoud Strafrecht) zijn alle afdelingen strafrecht van de rechtbanken en gerechtshoven in Nederland vertegenwoordigd. Het overleg dient ter bevordering van de rechtseenheid, rechtszekerheid, deskundigheid en werkprocessen binnen de rechtspraak op het gebied van het strafrecht. Dit doen ze onder andere door het publiceren van niet-bindende oriëntatiepunten voor straffen voor veel voorkomende delicten. De oriëntatiepunten zijn hier te raadplegen: <https://bit.ly/2AZSXnh>.

te leggen waarom de rechter juist voor deze specifieke straf heeft gekozen. De vragen over begrijpelijkheid, met uitzondering van de open vraag, zijn bevestigd door middel van een schaal van 0 tot 100. Een bredere schaal zorgt voor meer spreiding in de data dan een 5- of 7-puntsschaal, waardoor de werkelijke mening van de respondent beter wordt weergegeven.

3.2.3 Acceptatie

Onder acceptatie wordt de aanvaardbaarheid van de straf verstaan. In de vragenlijst is de respondent gevraagd in hoeverre hij het eens is met de opgelegde straf, eveneens met scores op een schaal van 0 tot 100.

3.3 Ethische verantwoording

Van de respondenten zijn gegevens verzameld over geslacht, opleidingsniveau, politieke voorkeur en inkomen. Deze informatie is volledig anoniem. Er is geen informatie verzameld over namen of adressen. De respondenten hebben vrijwillig deelgenomen aan het onderzoek. Er is geen sprake van een kwetsbare doelgroep.

3.4 Kenmerken van de data en onderzoeksverloop

Aan het onderzoek hebben 475 respondenten deelgenomen (Tabel 1). Voor het onderzoek zijn respondenten bevestigd in de leeftijd van achttien tot vijfenzeventig jaar. Er is gezorgd dat er geen scheve verdeling bestaat in geslacht en leeftijd: indien een respondentengroep bij een bepaalde vragenlijst vol was, werd de respondent omgeleid naar een andere versie van de vragenlijst of uitgesloten van deelname indien alle vragenlijsten al vol waren voor de betreffende categorie. De verdeling van de respondenten op achtergrondkenmerken is vergeleken met recente data van de Nederlandse bevolking afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek. De kenmerken van de steekproef komen qua geslacht, leeftijd, opleiding en inkomen goed overeen met de kenmerken van de populatie.

Tabel 1

Leeftijd en geslacht respondenten

	Man	Vrouw	Totaal
18-34	49	65	114
35-49	66	68	134
50-75	110	117	227
Totaal	225	250	475

Voorafgaand aan het afnemen van de vragenlijst is een poweranalyse uitgevoerd om een inschatting te maken voor het aantal benodigde respondenten. Voor deze analyse is gebruik gemaakt van spreidingsschattingen, voortkomend uit eerdere kleinschalige ongepubliceerde onderzoeken. De verwachte effectgrootte van het huidige onderzoek is klein tot gemiddeld, waardoor de power met 475 respondenten ruim voldoende is.

Er zijn vier verschillende vragenlijsten voorgelegd met telkens twee vignetten in wisselende volgorde (Bijlage 3). Alle 475 respondenten hebben het goede vignet voorgelegd gekregen, 240 respondenten hebben daarnaast het matige vignet gelezen en 235 respondenten hebben naast het goede vignet ook

het slechte vignet gelezen. Respondenten die de vragenlijst voortijdig hebben afgesloten zijn niet meegenomen in de analyse. Bij de eerste selectievragen zijn 342 respondenten afgehaakt en 193 respondenten zijn afgehaakt nadat ze het eerste vignet voorgelegd hebben gekregen. De persoonskenmerken van de respondenten die vroegtijdig zijn gestopt zijn helaas niet bekend. Ondanks dat er met betrekking tot de achtergrondkenmerken alsnog een representatieve steekproef is verkregen, is het wel mogelijk dat juist respondenten met een laag begrip en/of weinig interesse in de rechtspraak voortijdig zijn afgehaakt, waardoor de resultaten mogelijk enigszins kunnen zijn beïnvloed.

3.5 Analysemethoden

Voorafgaand aan de analyse is bekeken of er uitschieters waren (Bijlage 5). Op basis van deze analyse is een klein plafondeffect waargenomen voor begrip. Daarnaast is er door middel van een Mann-Whitneytoets onderzocht of er sprake is van volgorde-effecten (Bijlage 5). Omdat de data niet normaal verdeeld zijn, wordt gebruik gemaakt van non-parametrische toetsen en bootstrapping bij de regressieanalyse.

Allereerst zijn de eerste twee hypothesen getoetst. Hypothese 1 is: *Hoe beter de opgelegde straf gemotiveerd is, hoe beter juridische leken de motivering begrijpen*. Hypothese 2 is: *Hoe beter de opgelegde straf gemotiveerd is, hoe beter juridische leken de straf accepteren*. Deze zijn getoetst door de verschillen tussen het goede en het matige vignet, respectievelijk het goede en het slechte vignet, op acceptatie en begrip te vergelijken met de Wilcoxon-toets voor gepaarde waarnemingen. Er is tevens een Mann-Whitneytoets voor onafhankelijke steekproeven uitgevoerd om de verschillen tussen het matige en het slechte vignet te kunnen onderzoeken.

Vervolgens is hypothese 3 getoetst: *Er is een positieve relatie tussen begrip en acceptatie*. Hiervoor is een correlatieanalyse uitgevoerd voor de verschillen op begrijpelijkheid en acceptatie.

Voor het toetsen van de vierde en vijfde hypothese is gebruik gemaakt van de Kruskal-Wallis-toets. Hypothese 4 is: *Het positieve effect van de kwaliteit van de motivering van de straf op de begrijpelijkheid versterkt naarmate de lezer lager opgeleid is*. Hypothese 5 is: *Het positieve effect van de kwaliteit van de motivering van de straf op de acceptatie versterkt naarmate de lezer lager opgeleid is, een rechtsere politieke voorkeur heeft en/of zich meer zorgen maakt over de criminaliteit*. Met de Kruskal-Wallis-toets is gekeken of de verschillen op begrip en acceptatie worden beïnvloed door achtergrondkenmerken en of daarmee sprake is van een significant interactie-effect.

Tenslotte is voor het goede vignet nog een aanvullende regressieanalyse met bootstrapping uitgevoerd om te kijken naar de relatie tussen begrip en acceptatie en de invloed van persoonskenmerken daarop. Met bootstrapping wordt de verdeling van de toetsingsgrootte niet berekend op grond van de aanname van de normaliteit van de residuen, maar op grond van een resampling methode gebaseerd op de feitelijke residuen.

3.6 Betrouwbaarheid en validiteit

Een betrouwbaar onderzoek leidt tot correcte uitkomsten zonder meetfouten, waardoor het onderzoek herhaalbaar is. De betrouwbaarheid hangt onder meer af van de interne consistentie van items. In dit onderzoek is dat met name van belang voor de schaal van begrijpelijkheid, waarin drie

vragen zijn samengevoegd. Cronbach's alfa, dat de interne samenhang meet, lag voor de drie vignetten tussen de $\alpha = ,84$ en $\alpha = ,88$. Cronbach's Alfa tussen de $,80$ en $,90$ wordt als goed beschouwd (Kline, 1999).

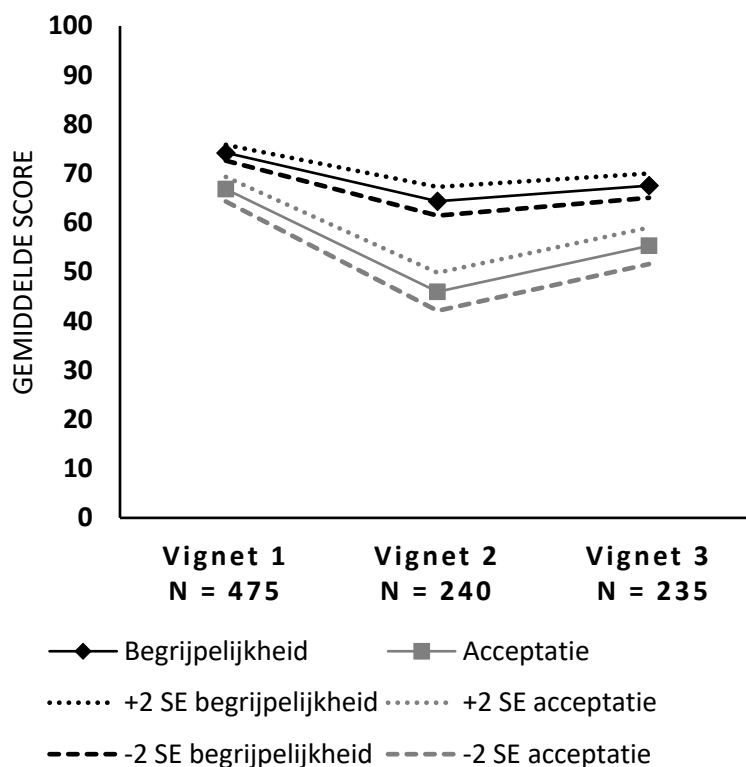
In dit onderzoek is er gebruik gemaakt van zo realistisch mogelijke vonnissen die gebaseerd zijn op echte vonnissen van Rechtspraak.nl, om de ecologische validiteit zo veel mogelijk te waarborgen. De gebruikte vonnissen verschillen wel enigszins in de hoogte van de straf, de houding van de verdachte en de aard van het delict. Deze aspecten kunnen een negatieve invloed hebben op de interne validiteit. Gezien het beschikbare budget was het echter niet mogelijk om elke respondent dezelfde zaak voor te leggen zonder aan power in te boeten. Daarom is zo veel mogelijk gebruik gemaakt van gelijksoortige vonnissen. Doordat elke respondent twee vonnissen voorgelegd heeft gekregen, zijn persoonseffecten tussen vignetten uitgesloten. Daarnaast is het risico met betrekking tot de interne validiteit beperkt door de vignetten voor te leggen aan strafrechtjuristen en is er gekeken naar de antwoorden op een open vraag over de begrijpelijkheid, waaruit blijkt dat mensen kwaliteitsaspecten benoemen als argumentatie voor de ondervonden begrijpelijkheid. De externe validiteit van het onderzoek is gewaarborgd doordat er gebruik is gemaakt van realistische vignetten en van een representatieve steekproef. Hierdoor zijn de uitkomsten generaliseerbaar naar de populatie en de rechtspraktijk.

4. Resultaten

4.1 De invloed van kwaliteit op begrijpelijkheid en acceptatie

In deze paragraaf wordt onderzocht of kwaliteit invloed heeft op begrip en acceptatie door te kijken of de scores op begrip en acceptatie tussen de vignetten significant van elkaar verschillen. Hiermee worden de eerste twee hypothesen onderzocht: *Hoe beter de opgelegde straf gemotiveerd is, hoe beter juridische leken de motivering begrijpen*, en: *hoe beter de opgelegde straf gemotiveerd is, hoe beter juridische leken de motivering accepteren*.

Uit de beschrijvende resultaten van de scores op begrijpelijkheid en acceptatie blijkt dat vignet 1 in overeenstemming met de verwachting het hoogste scoort van de drie vignetten op zowel begrijpelijkheid als acceptatie, maar dat voor alle vignetten geldt dat het gemiddelde van begrijpelijkheid hoger ligt dan het gemiddelde van acceptatie (Figuur 1).⁷ Ook het percentage respondenten dat vignet 1 niet begrijpt is lager dan het percentage dat vignet 2 en 3 niet begrijpt. Daarnaast blijkt dat vignet 3 tegen de verwachting in hoger scoort dan vignet 2 op begrijpelijkheid en acceptatie.

Figuur 1. Gemiddelde scores op begrijpelijkheid en acceptatie per vignet

Dit roept de vraag op of de afgebeelde gemiddelden ook significant van elkaar verschillen. Voor dit onderzoek zijn per respondent twee vignetten voorgelegd. Door de scores op begrijpelijkheid en

⁷ De tabellen met beschrijvende resultaten staan in Bijlage 4. Acceptatie is gemeten op basis van Q8, begrijpelijkheid op basis van het gemiddelde van Q4 t/m Q6 (Bijlage 3). De scores lopen van 0 tot en met 100.

acceptatie van deze vignetten per persoon te vergelijken, vallen persoonseffecten tegen elkaar weg en is de vergelijking zo zuiver mogelijk. Het verschil tussen de scores op de twee vignetten per respondent is de verschillscore. Is de verschillscore groter dan nul, dan wordt vignet 1 beter beoordeeld dan vignet 2 of 3. Uit de uitgevoerde Wilcoxontoets blijkt dat vignet 1 significant beter scoort dan vignet 2 en vignet 3 op zowel begrip als acceptatie ($p < ,001$), waarbij de gemiddelde verschillscores groter zijn dan nul.⁸ Hieruit blijkt het goede vignet gemiddeld beter wordt begrepen en geaccepteerd dan het matige en slechte vignet. De effectgroottes zijn medium tot groot.⁹ In Tabel 2 wordt de verdeling van respondenten op begrip en acceptatie weergegeven naar hoogte van de verschillscore.

Tabel 2

Verdeling respondenten naar hoogte van verschillscore op begrip en acceptatie

	<i>Lagere score dan vignet 1 (verschilscore > 10)</i>	<i>Ongeveer dezelfde score als vignet 1 (verschilscore \geq -10 en \leq 10)</i>	<i>Hogere score vignet 1 (verschilscore < -10)</i>	<i>Totaal</i>
<i>Begrijpelijkheid vignet 2</i>	88 (36,7%)	125 (52,1%)	27 (11,3%)	240 (100%)
<i>Begrijpelijkheid vignet 3</i>	78 (33,2%)	136 (57,9%)	21 (8,9%)	235 (100%)
<i>Acceptatie vignet 2</i>	125 (52,1%)	82 (34,6%)	32 (13,3%)	240 (100%)
<i>Acceptatie vignet 3</i>	106 (45,1%)	91 (38,7%)	38 (16,2%)	235 (100%)

Uit Tabel 2 blijkt dat nog heel wat respondenten de vignetten bijna hetzelfde beoordelen en dus een verschillscore van rond de nul hebben. Er zijn zelfs respondenten die negatieve verschillscores hebben en het matige of slechte vignet beter begrijpen of accepteren. Desondanks is het positieve effect voor zowel begrip en acceptatie significant en beoordelen de meeste respondenten vignet 1 ongeveer hetzelfde of beter dan de andere twee vignetten.

Naast de analyse per vignetcombinatie is het ook relevant om te kijken of het effect dat vignet 3, het kwalitatief slechte vignet, beter lijkt te scoren op begrip en acceptatie dan vignet 2, het matige vignet, significant is. Er kan bij deze toets geen binnenpersoonsvergelijking worden gedaan, nu respondenten enkel vignet 2 of vignet 3 voorgelegd hebben gekregen. Persoonsverschillen kunnen bij deze vergelijking daarom wel een rol spelen. De vergelijking wordt uitgevoerd met twee onafhankelijke steekproeven middels de Mann-Whitney toets. Deze resultaten staan in Tabel 3.

⁸ Vignetcombinatie 1 – 2 begrijpelijkheid ($Z = -6,20$, $p < ,001$, $r = ,4$). Vignetcombinatie 1 – 3 begrijpelijkheid ($Z = -5,45$, $p < ,001$, $r = ,4$). Vignetcombinatie 1 – 2 acceptatie ($Z = -7,95$, $p < ,001$, $r = ,5$). Vignetcombinatie 1 – 3 acceptatie ($Z = -5,94$, $p < ,001$, $r = ,4$). Er wordt gebruikt gemaakt van de non-parametrische Wilcoxontoets als alternatief voor de t-toets voor gepaarde waarnemingen, omdat de data niet normaal zijn verdeeld. De bijbehorende histogrammen van de verschillscores met de uitkomsten van de Wilcoxontoets staan in Bijlage 4.

⁹ Een effectgrootte van 0,1 wordt gezien als klein, 0,3 als medium en 0,5 als groot (Cohen 1988; Cohen 1992)

Tabel 3

Resultaten van de Mann-Whitneytoets voor begripelijkheid en acceptatie op vignet 2 en 3

	N	Begripelijkheid				Acceptatie			
		Z	Gem. verschil-score	Verschil mdn	r	Z	Gem. verschil-score	Verschil mdn	r
Vignet 2 – Vignet 3	V2 = 240 V3 = 235	-1,45	-2,9	-6,5	-,1	-3,42**	-9,4	-2	-,2

Noot. * $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$, eenzijdig. N is het aantal respondenten per vignet, Z is de Z-statistiek, Gem. verschil-score is het verschil in gemiddelden tussen de vignetten, Verschil Mdn is het verschil tussen de medianen van beide vignetten en r is de effectgrootte (Z/VN). Ondanks dat er een non-parametrische Mann-Whitneytoets is uitgevoerd, is voor de leesbaarheid ook het verschil in gemiddelden opgenomen in de tabel.

Uit Tabel 3 blijkt dat het verschil tussen vignet 2 en 3 op begripelijkheid niet significant is. Het verschil op acceptatie is wel significant, waarbij vignet 3 beter wordt geaccepteerd dan vignet 2 met een klein effect. Deze uitkomst gaat in tegen de verwachting dat vignet 2 beter scoort dan vignet 3, omdat op basis van de geformuleerde criteria vignet 2 van betere kwaliteit wordt geacht. De uitkomst van deze analyse tast de hoofdanalyse echter niet aan, aangezien vignet 1 significant beter scoort dan beide vignetten.

Op basis van de hierboven beschreven resultaten kan de nulhypothese van hypothese 1 en 2, namelijk dat er geen invloed is van de kwaliteit van de motivering op begrip en acceptatie, worden verworpen. Uit de analyses blijkt dat vignet 1 ten opzichte van zowel vignet 2 als vignet 3 significant beter scoort op begripelijkheid en acceptatie. Een betere strafmaatmotivering draagt dus bij aan meer begrip en acceptatie van de straf. Dat vignet 3 hoger scoort dan vignet 2 doet hier niet aan af, omdat de hoofdanalyse gericht is op de vraag of een goede motivering tot meer begrip en acceptatie leidt dan een matige of slechte motivering.

4.2 De relatie tussen begrip en acceptatie

De derde hypothese gaat over de relatie tussen begrip en acceptatie: *Er is een positieve relatie tussen begrip en acceptatie*. Hiervoor is een Spearman correlatieanalyse uitgevoerd voor de verschillscores van begrip en acceptatie van beide vignetcombinaties. Deze verschillscores geven aan welke invloed kwaliteit heeft op begrip en acceptatie, aangezien de vignetten verschillen op kwaliteit. Een hoge verschillscore houdt in dat vignet 1 beter wordt beoordeeld op begrip of acceptatie dan vignet 2 of 3 en daarmee dat er een effect is van kwaliteit op begrip of acceptatie. Indien er een relatie bestaat tussen begrip en acceptatie, waarbij meer begrip zou leiden tot meer acceptatie, zou er sprake moeten zijn van een significante correlatie tussen deze verschillscores. De resultaten van de correlatieanalyse staan in Tabel 4.

Tabel 4

Resultaten voor de Spearman correlaties van de verschillcores op begrijpelijkheid en begrip, per vignetcombinatie

	Verschilcores begrip Vignet 1 – vignet 2	Verschilcores begrip Vignet 1 – vignet 3
Verschilcores acceptatie vignet 1 – vignet 2	,48**	
Verschilcores acceptatie vignet 1 – vignet 3		,31**

Noot. * $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$, tweezijdig. N vignet 1 – vignet 2 = 240, N vignet 1 – vignet 3 = 235. In de tabel wordt de Spearman's rho rangcorrelatiecoëfficiënt weergegeven.

Uit Tabel 4 blijkt inderdaad een significante correlatie tussen de verschillcores. Het effect is iets groter voor de vignetcombinatie 1 – 2 dan voor de combinatie 1 – 3, maar beiden zijn significant.¹⁰ In Tabel 5 en Tabel 6 valt te zien hoe de respondenten verdeeld zijn over positieve en negatieve verschillcores.

Tabel 5

Kruistabel van respondenten met een verschillcore van onder of boven 0 op begrip en acceptatie voor vignet 1 en 2

	Verschilcore ≤ 0 acceptatie	Verschilcore > 0 acceptatie	Totaal
Verschilcore ≤ 0 begrip	48 (20%)	43 (17,9%)	91
Verschilcore > 0 begrip	31 (12,9%)	118 (49,2%)	149
Totaal	79	161	240

Tabel 6

Kruistabel van respondenten met een verschillcore van onder of boven 0 op begrip en acceptatie voor vignet 1 en 3

	Verschilcore ≤ 0 acceptatie	Verschilcore > 0 acceptatie	Totaal
Verschilcore ≤ 0 begrip	39 (16,6%)	51 (21,7%)	90
Verschilcore > 0 begrip	44 (18,8%)	101 (43,0%)	145
Totaal	83	152	235

Uit Tabel 5 en Tabel 6 blijkt dat de meeste respondenten die een positieve verschillcore hebben op begrip ook een positieve verschillcore hebben op acceptatie. Desalniettemin is er een niet te verwaarlozen aantal respondenten dat wel een positieve verschillcore heeft op begrip, maar niet op acceptatie. Dit zijn respondenten die vignet 1 wel beter begrijpen dan vignet 2 of 3, maar niet meer

¹⁰ De puntenwolken van de verschillcores staan weergegeven in Bijlage 4.

accepteren. Bij hen leidt meer begrip dus niet tot meer acceptatie. Ondanks dat ze de motivering begrijpen, zijn ze het niet eens met de straf.

Uit deze resultaten blijkt dat er een positieve relatie is tussen begrip en acceptatie. In beperkte mate is er geen of een tegengesteld effect te zien. Op basis van het bovenstaande kan de nulhypothese van hypothese 3, namelijk dat er geen positieve relatie is tussen begrip en acceptatie, worden verworpen. Er is een duidelijke correlatie tussen begrip en acceptatie, waarbij er ook respondenten zijn voor wie deze relatie niet zo eenduidig is.

4.3 De invloed van achtergrondkenmerken

In deze paragraaf staan de mogelijke interactie-effecten uit hypothese 4 en 5 centraal. De hypothesen luiden: *het positieve effect van de kwaliteit van de motivering van de straf op de begrijpelijkheid versterkt naarmate de lezer lager opgeleid is en: het positieve effect van de kwaliteit van de motivering van de straf op de acceptatie versterkt naarmate de lezer lager opgeleid is, een rechtsere politieke voorkeur heeft en/of zich meer zorgen maakt over de criminaliteit.*

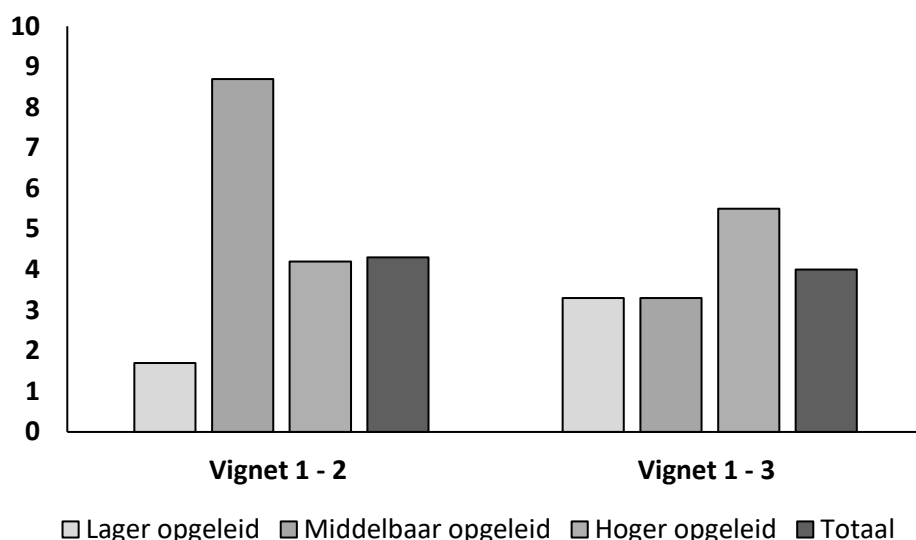
4.3.1 Interactie-effecten op de relatie tussen kwaliteit en begrip

Allereerst wordt gekeken naar hypothese 4 door middel van de Kruskal-Wallistoets (Tabel 7). In Figuur 2 staan de medianen van de verschilscores van begrip voor de drie opleidingsniveaus weergegeven.

Tabel 7
Verschilscores voor begrip uitgesplitst naar opleidingsniveau

	<i>N</i>	<i>H</i>	<i>Mdn</i>	<i>M</i>	<i>sd</i>
Vignet 1 – vignet 2	240	6,55*	4,3	9,5	20,7
Lager opgeleid	69		1,7	4,4	18,7
Middelbaar opgeleid	89		8,7	12,8	18,6
Hoger opgeleid	82		4,2	10,1	23,7
Vignet 1 – vignet 3	235	1,35	4,0	7,1	18,9
Lager opgeleid	70		3,3	5,4	14,1
Middelbaar opgeleid	85		3,3	6,4	17,4
Hoger opgeleid	80		5,5	9,3	23,5

Noot. * $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$, eenzijdig. *N* is het aantal respondenten, *H* is de Kruskal-Wallis-toetsingsgrootheid, *Mdn* is de mediaan, *M* is het gemiddelde en *sd* is de standaarddeviatie. Er is gebruik gemaakt van een non-parametrische toets, maar voor de leesbaarheid is ook het gemiddelde en de standaarddeviatie weergegeven.

Figuur 2. Medianen op de verschillen van begrip voor de drie opleidingsgroepen per vignettecombinatie

Er is sprake van een significant interactie-effect voor de verschillen op begrip voor vignette 1 en vignette 2, maar niet voor vignette 1 en vignette 3. Ook blijkt dat de mediaan van de verschillen op begrip van de respondenten met een middelbare opleiding voor het goede en matige vignette veruit het hoogst is. Dit betekent dat het effect van kwaliteit op begrip het sterkst is bij deze groep, aangezien de verschillen score meet hoe groot het verschil in begrip is tussen vignettes van verschillende kwaliteit. Om te onderzoeken welke van de drie groepen significant van elkaar verschillen bij vignette 1 en vignette 2 is een post hoc analyse uitgevoerd door middel van de Mann-Whitneytoets (Tabel 8).

Tabel 8

Resultaten van de post hoc analyse door middel van Mann-Whitneytoetsen voor de invloed van opleidingsniveau op de verschillen van begrip voor vignette 1 – vignette 2

	<i>N</i>	<i>Z</i>	<i>Verskil Mdn</i>	<i>Verskil score</i>	<i>r</i>
Lager opgeleid – middelbaar opgeleid	158	-2,61**	-7,0	8,4	-,2
Lager opgeleid – hoger opgeleid	151	-1,27	-2,5	-5,7	-,1
Middelbaar opgeleid – hoger opgeleid	171	-1,20	4,5	2,7	-,1

Noot. * $p < ,17$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$, eenzijdig. *N* is het aantal respondenten, *Z* is de *Z*-statistiek, *Verskil Mdn* is het verschil in mediaan, *Verskil score* is het verschil in gemiddelden en *r* is de effectgrootte (Z/\sqrt{N}). Omdat er een Bonferroni correctie is uitgevoerd op de post hoc analyse is het significantieniveau per toets niet $p < ,05$ maar $p < ,017$. Ondanks dat er een non-parametrische Mann-Whitneytoets is uitgevoerd, is voor de leesbaarheid ook het verschil in gemiddelden opgenomen in de tabel.

Uit Tabel 8 blijkt dat de verschillen op begrip voor de lager en middelbaar opgeleiden significant met elkaar verschillen met een klein tot medium effect. Dit houdt in dat het effect van kwaliteit op begrip significant groter is voor de middelbaar opgeleiden dan voor de lager opgeleiden. De andere groepen verschillen onderling niet significant met elkaar.

Deze resultaten laten zien dat er geen duidelijk interactie-effect is van opleidingsniveau op de relatie tussen kwaliteit en begrip. De nulhypothese van hypothese vier, dat de invloed van kwaliteit op begrip niet sterker is voor lager opgeleiden, kan niet worden verworpen. Weliswaar is er een significant effect van middelbare opleiding bij vignet 1 en vignet 2, maar dit verschil valt niet logisch te interpreteren. Voor vignet 1 en vignet 3 is zelfs geen enkel significant effect te zien van opleidingsniveau.

4.3.2 Interactie-effecten op de relatie tussen kwaliteit en acceptatie

Voor de relatie tussen kwaliteit en acceptatie is de verwachting uit hypothese 5 dat er interactie-effecten zijn van opleidingsniveau, politieke voorkeur en zorgen om criminaliteit.

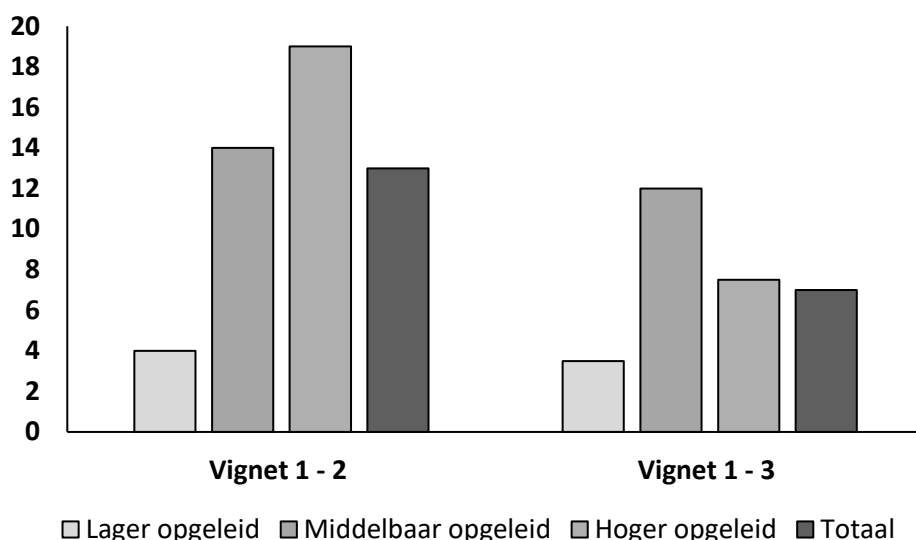
Het veronderstelde interactie-effect van opleidingsniveau op de relatie tussen kwaliteit en acceptatie is getoetst door middel van een Kruskal-Wallistoets (Tabel 9). In Figuur 3 staan de verschillen in medianen op de verschilcores van acceptatie weergegeven voor de drie opleidingsgroepen.

Tabel 9

Verschijscores voor acceptatie uitgesplitst naar opleidingsniveau

	<i>N</i>	<i>H</i>	<i>Mdn</i>	<i>M</i>	<i>sd</i>
Vignet 1 – vignet 2	240	6,35*	13,0	20,1	34,7
Lager opgeleid	69		4,0	11,9	36,6
Middelbaar opgeleid	89		14,0	23,3	33,6
Hoger opgeleid	82		19,0	23,5	33,6
Vignet 1 – vignet 3	235	7,09*	7,0	12,3	32,8
Lager opgeleid	70		3,5	3,2	34,7
Middelbaar opgeleid	85		12,0	17,7	30,4
Hoger opgeleid	80		7,5	14,5	32,4

Noot. * $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$, eenzijdig. *N* is het aantal respondenten, *H* is de Kruskal-Wallis-toetsingsgrootheid, *Mdn* is de mediaan, *M* is het gemiddelde en *sd* is de standaarddeviatie. Er is gebruik gemaakt van een non-parametrische toets, maar voor de leesbaarheid is ook het gemiddelde en de standaarddeviatie weergegeven.

Figuur 3. Medianen op de verschillen van acceptatie voor de drie opleidingsgroepen per vignetcombinatie

Voor de vignetcombinatie met vignet 1 en 2 valt duidelijk te zien dat naarmate de respondent hoger opgeleid is, de mediaan hoger is en dus de relatie tussen kwaliteit en acceptatie toeneemt. Bij de vignetcombinatie met vignet 1 en 3 hebben middelbaar opgeleide respondenten de hoogste mediaan. De gevonden verschillen tussen de opleidingsgroepen zijn voor zowel vignetcombinatie 1 – 2 als voor vignetcombinatie 1 – 3 significant. Om te kijken welke groepen onderling significant verschillen, is er een post hoc analyse uitgevoerd (Tabel 10).

Tabel 10

Resultaten van de post hoc analyse door middel van Mann-Whitneytoetsen voor de invloed van opleidingsniveau op de verschillen van acceptatie

	N	Z	Vershil Mdn	Vershil score	r
Vignet 1 – 2					
Lager opgeleid – middelbaar opgeleid	158	-2,00	-10,0	-11,5	-,2
Lager opgeleid – hoger opgeleid	151	-2,39*	-15,0	-11,6	-,2
Middelbaar opgeleid – hoger opgeleid	171	-0,39	-5,0	-0,1	-,0
Vignet 1 – 3					
Lager opgeleid – middelbaar opgeleid	155	-2,61**	-8,5	-14,4	-,2
Lager opgeleid – hoger opgeleid	150	-1,59	-4,0	-11,3	-,1

	<i>N</i>	<i>Z</i>	<i>Vershil Mdn</i>	<i>Vershil score</i>	<i>r</i>
Middelbaar opgeleid – hoger opgeleid	165	-1,17	4,5	3,2	-,1

Noot. * $p < ,17$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$, eenzijdig. *N* is het aantal respondenten, *Z* is de Z-statistiek, *Vershil Mdn* is het verschil in mediaan, *Vershil score* is het verschil in gemiddelden en *r* is de effectgrootte (Z/\sqrt{N}). Omdat er een Bonferroni correctie is uitgevoerd op de post hoc analyse is het significantieniveau per toets niet $p < ,05$ maar $p < ,017$. Ondanks dat er een non-parametrische Mann-Whitneytoets is uitgevoerd, is voor de leesbaarheid ook het verschil in gemiddelden opgenomen in de tabel.

Uit de post hoc analyse van Tabel 10 blijkt dat bij vignet 1 – vignet 2 lager opgeleiden en hoger opgeleiden significant met elkaar verschillen, waarbij het effect van kwaliteit op acceptatie sterker wordt naarmate iemand hoger is opgeleid. Voor vignet 1 – vignet 3 geldt dat het verschil tussen lager opgeleid en middelbaar opgeleid significant is, wat erop duidt dat het effect van kwaliteit op acceptatie het sterkst is voor middelbaar opgeleiden. Beide uitkomsten gaan in tegen de verwachting dat het effect van kwaliteit op acceptatie juist groter wordt naarmate iemand lager is opgeleid.

Naast opleidingsniveau is ook de invloed van politieke voorkeur op de relatie tussen kwaliteit en acceptatie getoetst. De verwachting was dat de relatie tussen kwaliteit en acceptatie positief beïnvloed wordt indien respondenten een rechtsere politieke voorkeur hebben. Deze verwachting komt niet uit: de verschillen bleken niet significant en de groep met een rechtse politieke voorkeur heeft juist relatief lage verschillen. ¹¹

Tenslotte is onderzocht of er een interactie-effect is van zorgen om criminaliteit op de relatie tussen kwaliteit en acceptatie. De verwachting uit de hypothese is dat hoe meer zorgen iemand zich maakt, hoe groter de invloed van kwaliteit op acceptatie. Er blijkt echter geen significant interactie-effect te zijn van zorgen om criminaliteit op de relatie tussen kwaliteit en interactie. ¹² Ook hier wordt het verwachte interactie-effect dus niet waargenomen.

Op basis van de bovenstaande kan de nulhypothese van hypothese 5, namelijk dat het effect van kwaliteit op acceptatie niet sterker is voor mensen die lager opgeleid zijn, een rechtsere politieke voorkeur hebben of zich meer zorgen maken om criminaliteit, niet worden verworpen. Politieke voorkeur en zorgen om criminaliteit blijken helemaal geen significant effect te hebben, en het effect van opleidingsniveau heeft niet de verwachte richting. Net als bij begrip is het lastig om deze resultaten te interpreteren nu ze ingaan tegen de verwachting.

4.4 Aanvullende analyses begrip en acceptatie

Nu is aangetoond dat betere motivering van de straf zowel begrip als acceptatie verbetert, en deze resultaten een pleidooi ondersteunen om de straftoemeting zo helder mogelijk te motiveren, wordt nader ingegaan op de situatie bij de beste motivering uit dit onderzoek. Dit nadere onderzoek van vignet 1 is exploratief van aard, waarbij niet op voorhand hypothesen zijn geformuleerd. Er wordt onderzocht hoe het verband tussen begrip en acceptatie voor dit vignet loopt en hoe dat samenhangt

¹¹ Vignetcombinatie 1 – 2 ($H = 1,86$, $p = ,39$). Vignetcombinatie 1 – 3 ($H = 3,13$, $p = ,21$).

¹² Vignetcombinatie 1 – 2 ($H = 4,69$, $p = ,10$). Vignetcombinatie 1-3 ($H = 1,89$, $p = ,39$).

met achtergrondkenmerken. Hiervoor is een regressieanalyse met bootstrapping uitgevoerd (Tabel 11).¹³

Tabel 11

Regressieanalyse van acceptatie als functie van begrip

	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>95% BI</i>
Constante	15,11	4,8	[5,2 , 24,3]
Begrijpelijkheid	0,70***	0,1	[0,6 , 0,8]

Noot. * $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$, eenzijdig. Voor deze analyse is gebruik gemaakt van bootstrapping. $N = 475$, $R^2 = 0,20$. *B* is de regressiecoëfficiënt, *SE* is de standaardfout, *95% BI* is het betrouwbaarheidsinterval.

Tabel 12

Kruistabel van respondenten met een score van onder of boven 50 op begrip en acceptatie

	Score ≤ 50 acceptatie	Score > 50 acceptatie	Totaal
Score ≤ 50 begrip	23 (4,8 %)	20 (4,2%)	43
Score > 50 begrip	108 (22,7%)	324 (68,2%)	432
Totaal	131	344	475

Uit Tabel 11 blijkt dat de regressiecoëfficiënt significant van nul verschilt, met een verklaarde variantie van 20%. Er is dus een significant positief effect waarbij begrip de voorspeller is van acceptatie. Het lijkt er dus op dat werken aan begrijpelijkheid loont: hoe beter mensen een strafmaatmotivering begrijpen, hoe beter ze zich een oordeel kunnen vormen over de uitkomst. Velen zullen daarmee de straf ook accepteren, maar sommigen zullen het, hoewel ze de strafmaatmotivering goed begrijpen, oneens zijn met de rechter. Uit deze resultaten blijkt namelijk ook dat begrip geen volledige voorspeller is van acceptatie, aangezien begrip acceptatie lang niet helemaal verklaart. In Tabel 12 valt te zien dat een aanzienlijk deel van de respondenten de motivering wel begrijpt, maar niet accepteert. Zo'n verschil van mening is niet problematisch, zolang men het wel begrijpt.

Daarnaast is het nog interessant om te onderzoeken of er interactie-effecten zijn van persoonskenmerken op de relatie tussen begrip en acceptatie voor dit vignet. Mogelijk is het effect van begrip op acceptatie bijvoorbeeld groter voor lager opgeleiden, mensen met een lager inkomen, mensen met een rechtse politieke voorkeur of mensen die zich veel zorgen maken om criminaliteit. Voor al deze variabelen zijn geen significante interactie-effecten gevonden. Ook voor de variabelen die het vertrouwen in instituties (parlement, regering, rechtspraak, media en politie) meten zijn geen significante interactie-effecten gevonden.¹⁴ Veel van deze variabelen hebben los wel een significant effect op acceptatie, zoals opleiding ($p < ,05$), zorgen om criminaliteit ($p < ,001$), inkomen ($p < ,05$) en alle vormen van vertrouwen in instituties ($p < ,01$), maar ze functioneren niet als interactie-effect. Als acceptatie wordt beschouwd als functie van begrip, zijn er geen verschillen meer op basis van deze

¹³ In Bijlage 4 staat de puntenwolk van begrijpelijkheid en acceptatie met de regressielijn weergegeven.

¹⁴ *P*-waarden interactievariabelen: opleidingsniveau $p = 0,84$, politieke voorkeur $p = 0,23$, zorgen om criminaliteit $p = 0,36$, inkomen $p = 0,84$, vertrouwen in politie $p = 0,55$, vertrouwen in parlement $p = 0,72$, vertrouwen in rechtspraak $p = 0,45$, vertrouwen in media $p = 0,16$, vertrouwen in regering $p = 0,38$.

achtergrondkenmerken. Werken aan een begrijpelijke strafmaatmotivering loont dus voor de gehele Nederlandse bevolking, ongeacht hun achtergrond.

5. Conclusie en discussie

5.1 Bevindingen en conclusie

Op basis van de verkregen resultaten kan antwoord worden gegeven op de hoofdvraag: 'In hoeverre wordt een beter gemotiveerde straftoemeting in strafvonnissen beter begrepen en meer geaccepteerd door het brede publiek?'. Uit dit onderzoek blijkt dat een strafmaatmotivering die op basis van objectieve criteria van betere kwaliteit is, gemiddeld zorgt voor meer begrip en meer acceptatie bij hen die er kennis van nemen, waarbij een relatie bestaat tussen begrip en acceptatie. De hoofdvraag kan daarmee bevestigend worden beantwoord. Dit positieve effect geldt niet voor iedereen, maar wel voor een groot deel van de respondenten. Dat vignet 3 iets beter wordt beoordeeld dan vignet 2 is niet problematisch, nu vignet 1 stelselmatig beter wordt beoordeeld dan de twee andere vignetten. Mogelijke reden voor het onverwachte verschil tussen vignet 2 en 3 is dat het wellicht niet gelukt is om voldoende kwaliteitsverschil tussen deze twee vignetten aan te brengen. Een van de geraadpleegde juristen had al zorgen geuit over dit mogelijke gebrek aan kwaliteitsverschil, nu vignet 3 weliswaar beknopter is dan vignet 2, maar wel specifiek is toegespitst op de zaak. Een andere mogelijke verklaring voor het feit dat vignet 3 beter wordt begrepen dan vignet 2 kan zijn dat in vignet 2 wel de omstandigheden worden genoemd die strafverzwarend en verlichtend zijn, maar dat daaraan geen duidelijk gevolg wordt gegeven voor de strafmaat. Dit kan onduidelijkheid veroorzaken voor de lezer. In vignet 3 worden deze omstandigheden helemaal niet benoemd, waardoor dit gebrek minder opvalt. Mogelijk moet voor lezers alles aan het vignet kloppen, voordat ze de redernering kunnen snappen. Daarnaast kan meespelen dat in vignet 3 een zwaardere straf is opgelegd dan in vignet 2, waardoor respondenten vignet 3 wellicht beter accepteren. Het verschil tussen vignet 1 en de andere twee vignetten is echter groter dan het verschil tussen vignet 2 en 3, dus doet dit effect weinig af aan de conclusie van dit onderzoek.

De resultaten laten ook zien dat het effect van kwaliteit op begrip en acceptatie vrijwel niet afhankelijk is van persoonskenmerken van de lezer. Dit betekent dat verbeteringen in kwaliteit bij een groot deel van de bevolking het begrip en de acceptatie van de straf zullen verhogen en dat dit effect niet beperkt is tot een specifieke groep. Alleen voor lager opgeleiden geldt dat het effect van kwaliteit op begrip en acceptatie soms minder sterk is. Dit effect is echter slechts in enkele gevallen significant.

Deze resultaten vormen een belangrijke aanvulling op de bestaande literatuur, nu voor het eerst middels een vignettenstudie is onderzocht hoe strafmaatmotiveringen die specifiek op kwaliteitsverschillen zijn geselecteerd worden beoordeeld op begrijpelijkheid en acceptatie. De verwachting die op basis van de literatuur was geformuleerd over hoe betere kwaliteit leidt tot meer begrip is uitgekomen. Eerder onderzoek hierover was niet altijd eenduidig. Uit onderzoek op het gebied van DNA-rapporten, blijkt dat goed motiveren leidt tot meer begrip (Malsch et al., 2013). In het onderzoek van De Groot – Van Leeuwen (2015) werd de strafmaatmotivering in de PROMIS-vonnissen in tegenstelling tot de verwachting niet beter begrepen, mogelijk omdat juist dit onderdeel vaak nog te kort schiet bij PROMIS-vonnissen. De huidige resultaten laten daarom juist zien dat het belangrijk is om specifiek de strafmaatmotivering te beoordelen op heldere criteria, zodat een duidelijk beeld van het effect van kwaliteit kan worden verkregen.

De eerder genoemde informatiethese veronderstelt daarnaast dat meer informatie over de strafzaak leidt tot meer acceptatie van de straf en daarmee tot een kleinere punitiviteitskloof. De resultaten

ondersteunen deze verwachting: naarmate de straf beter gemotiveerd is, en mensen dus meer informatie hebben, wordt de straf ook beter geaccepteerd. Deze resultaten versterken de bestaande informatiethese.

Dit onderzoek draagt tevens bij aan de bestaande literatuur over de invloed van persoonskenmerken op begrip en acceptatie van straffen. Uit eerder onderzoek kwam naar voren dat persoonskenmerken invloed hebben op begrip en acceptatie. Slechts in beperkte mate is in eerdere onderzoeken aandacht besteed aan interactie-effecten van persoonskenmerken. In het huidige onderzoek zijn mogelijke interactie-effecten uitgebreid onderzocht, waarmee een belangrijke bijdrage wordt geleverd aan de bestaande literatuur. Uit dit onderzoek blijkt dat de positieve effecten van het verbeteren van de kwaliteit van de straftoemeting zich vrijwel niet beperken tot specifieke groepen.

Een andere meerwaarde van dit onderzoek is dat gebruik is gemaakt van echte vonnissen die op specifieke criteria zijn geselecteerd. Dat maakt het realisme van dit onderzoek hoog. Vaak worden in onderzoeken omtrent de punitiviteitskloof algemene stellingen aan respondenten voorgelegd. Door het gebruiken van echte vonnissen wordt de realiteit in dit onderzoek beter nagebootst. Tevens is dit een vergelijkend onderzoek met verschillende vignetten, waardoor goed kan worden bekeken welk effect aanpassingen hebben zonder invloed van persoonseffecten. Dit type onderzoek is zeer beperkt in de bestaande literatuur, waardoor het huidige onderzoek een belangrijke bijdrage levert.

5.2 Beperkingen en aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Er zijn echter ook kritische kanttekeningen te plaatsen bij dit onderzoek. Een veel gehoorde kritiek is dat gewone burgers strafvonnissen toch niet lezen. Buruma (2005) stelt dat motiveren weliswaar van belang is voor de controlefunctie en de reflectiefunctie, maar niet of in mindere mate voor het brede publiek als explicatiefunctie. Tegen dit argument vallen drie zaken in te brengen. Ten eerste richt dit onderzoek zich niet op wat burgers motiveert om vonnissen te gaan lezen.¹⁵ Dat burgers een vonnis van betere kwaliteit beter begrijpen en accepteren zou juist een beweegreden kunnen zijn om vervolgonderzoek te doen naar hoe men ervoor kan zorgen dat het brede publiek vaker vonnissen gaat lezen. Ook kan beter motiveren helpen met het helder overbrengen van de boodschap naar de burgers via bijvoorbeeld de media. Ten tweede zijn er ook bij elke strafzaak direct belanghebbenden bij een duidelijke motivering, zoals het slachtoffer, de verdachte en hun omgeving. Het is ontzettend relevant dat ook zij inzicht kunnen krijgen in de overwegingen van de rechter, al is dit onderzoek hier niet specifiek op gericht. Ten derde is er een meer principiële reden waarom een strafmaatmotivering van goede kwaliteit belangrijk. Een goede motivering ligt besloten in de functie van rechtspreken, zelfs indien burgers niet geïnteresseerd zijn en de vonnissen niet lezen. Het zou een inherent onderdeel van de rechtspraak moeten zijn dat vonnissen van goede kwaliteit zijn.

Een andere kritiek waar kort bij moet worden stilgestaan is dat in dit onderzoek gebruikt is gemaakt van de oriëntatiepunten van het LOVS en dat daarmee nog steeds onduidelijk is waarom de rechter bijvoorbeeld twee maanden extra oplegt en niet drie. De kritiek op het gebruik van de oriëntatiepunten richt zich er tevens op dat voor lang niet alle misdrijven oriëntatiepunten bestaan. Het verbeteren van de kwaliteit van de strafmaatmotivering kan echter worden begonnen bij delicten waarvoor wel oriëntatiepunten bestaan. Daarnaast zijn de oriëntatiepunten niet de enige criteria die in dit onderzoek

¹⁵ Zie paragraaf 1.2.

zijn gebruikt en kan in vervolgonderzoek worden gekeken welke alternatieven er bestaan voor misdrijven zonder oriëntatiepunten. Dat met de huidige opzet nog steeds onduidelijk is waarom de rechter nou de straf met precies zoveel maanden verhoogt of verlaagt, doet niet af aan de positieve resultaten van dit onderzoek. Een volledig objectieve kwantificering van strafverzwarende of strafverminderende factoren is haast onmogelijk en dit onderzoek toont juist aan dat ook indien deze onduidelijkheid niet volledig valt uit te sluiten, er aanzienlijke positieve effecten zijn.

De belangrijkste methodische beperking van dit onderzoek is dat de voorgelegde vonnissen niet enkel verschillen op de kwaliteit, maar ook op het type zaak, de opgelegde straf en andere omstandigheden. Gezien het budget, de power en het uitsluiten van persoonseffecten was er de noodzaak om elke respondent twee vignetten voor te leggen, waardoor het niet mogelijk was om een identieke zaak voor te leggen die enkel verschilde om de kwaliteit. Hierdoor zijn de gevonden verschillen mogelijk niet enkel te wijten aan de kwaliteitsaspecten, maar kunnen ze ook beïnvloed zijn door andere factoren. Uit de analyse van de antwoorden op de open vraag over begrijpelijkheid bleek echter dat veel respondenten aspecten van de kwaliteit noemen als argumentatie, dus is het aannemelijk dat kwaliteit wel een grote rol speelt. Daarnaast is er gebruik gemaakt van echte vonnissen die specifiek geselecteerd zijn op vastgestelde criteria en beoordeeld zijn door strafrechtjuristen. Het negatieve effect van het verschil in vonnissen blijft daarmee beperkt. Desalniettemin is het voor vervolgonderzoek een aanbeveling om van elk vignet een andere versie te maken, waarbij de casus hetzelfde blijft, maar de kwaliteit van de motivering verschilt. Daarmee kan nog preciezer worden gemeten of het echt de kwaliteit van het vonnis is dat van invloed is of dat andere omstandigheden ook een rol spelen. Daarnaast bleek dat veel respondenten na het klikken op de link naar de vragenlijst zijn uitgevallen. Ondanks dat er een voor de Nederlandse bevolking representatief panel is verkregen, kan het wel zijn dat juist de respondenten met een laag begrip of weinig interesse in de rechtspraak zijn afgevallen. Voor vervolgonderzoek zou het aan te bevelen zijn om de kenmerken van de afvallers te vergelijken met die van de respondenten, om inzicht te krijgen in de kenmerken van respondenten die uiteindelijk niet deelnemen.

6. Aanbevelingen voor de praktijk

Dit onderzoek laat zien dat het mogelijk is om op basis van objectieve criteria een kwalitatief goede motivering op te stellen, die beter wordt begrepen en geaccepteerd dan een matige of slechte motivering. Dit betekent dat de rechtspraak invloed kan uitoefenen op het begrip en de acceptatie van door haar opgelegde straffen. Dit zou een aanmoediging moeten zijn voor de rechtspraak om aan de slag te gaan met beter inzichtelijk maken waarom de rechter tot een bepaalde straf komt en hoe dit kan worden vormgegeven binnen de rechtspraak. De resultaten tonen aan dat investeren in de kwaliteit een groot effect heeft op de begrijpelijkheid en acceptatie van de straf onder juridische leken en dat het mogelijk is om deze kwalitatief goede strafmaatmotivering vorm te geven op basis van heldere criteria. Daarbij komt nog dat het effect van kwaliteit vrijwel niet verschilt voor verschillende sociale groepen, waardoor werken aan betere motivering voor een groot deel van de samenleving effect kan hebben.

Het is dus mogelijk om begrip en acceptatie van de straf positief te beïnvloeden door beter te motiveren. De rechtspraak zou dit ter harte moeten nemen om aan de slag te gaan met betere motivering van straftoemeting en zo de helderheid van de vonnissen te vergroten en de punitiviteitskloof te verkleinen. In dit onderzoek worden concrete handvatten gegeven middels de kwaliteitscriteria die in de praktijk gebruikt kunnen worden als startpunt van het verbeteren van de strafmaatmotivering. Het strekt tot de aanbeveling dat de rechtspraak zelf in discussie gaat over eventuele gewenste aanpassingen van deze criteria zodat ze zo goed mogelijk aansluiten bij de rechtspraak. Door deze kwaliteitscriteria (kleinschalig) in de praktijk te brengen kan waardevolle informatie worden verkregen door strafmaatmotiveringen die voldoen aan deze criteria te vergelijken met overige strafmaatmotiveringen. Daarmee kan worden gekeken wat het effect van kwaliteitscriteria in de praktijk is. Het PROMIS-project heeft al aangetoond dat het mogelijk is andere onderdelen van het vonnis duidelijker op te schrijven en dit op grote schaal door te voeren. Als kleinschalige invoering van beter gemotiveerde straffen positieve effecten heeft, zou het aan te bevelen zijn deze waardevolle verandering breder in de rechtspraak uit te rollen. Daarnaast is het relevant dat ervoor wordt gezorgd dat het publiek ook daadwerkelijk kennis gaat nemen van vonnissen. Hierin is een belangrijke rol weggelegd voor de persrechter en de communicatieafdelingen van de rechtspraak, maar ook afstemming met rechtbankverslaggevers kan van belang zijn.

Het verbeteren van de kwaliteit van straf is zowel van belang voor de direct betrokkenen bij een rechtszaak, als voor de samenleving als geheel. Uit het klantwaarderingsonderzoek van de rechtspraak blijkt dat een goed onderbouwde uitspraak ook in de praktijk bijdraagt aan acceptatie voor de betrokkenen (De Rechtspraak, 2017). Daarnaast heeft het doorvoeren van de bevindingen van dit onderzoek niet alleen meerwaarde voor de direct betrokkenen, maar ook voor de samenleving. Een goede motivering van de straf draagt bij aan de legitimiteit van de rechtspraak en het verminderen van de punitiviteitskloof. Dit is ontzettend belangrijk, want zonder legitimiteit kan de rechtspraak niet functioneren. Voor het aanvaarden van rechterlijke beslissingen door burgers is legitimiteit een essentiële voorwaarde waarmee het functioneren van de hele rechtsstaat wordt beïnvloed. Dit onderzoek laat zien dat betere motivering van de straf bijdraagt aan meer begrip en acceptatie, wat kan bijdragen aan meer legitimiteit. Dit kan zorgen voor meer vertrouwen in instituties en kan mogelijk zelfs resulteren in meer sociale cohesie, indien mensen vinden dat de rechterlijke macht adequaat en helder reageert op normovertredingen. Of deze effecten zich inderdaad voordoen indien straffen beter gemotiveerd worden zou middels een uitgebreid vervolgonderzoek onderzocht moeten worden.

Het huidige onderzoek kan ook van belang zijn voor rechtsgebieden buiten het strafrecht. Binnen deze rechtsgebieden is het niet ondenkbaar dat, net als bij het strafrecht, bepaalde onderdelen kwalitatief achterblijven. Het zou daarom waardevol zijn om kritisch te kijken naar de verschillende onderdelen van het vonnis en heldere kwaliteitscriteria op te stellen voor de onderdelen die kwalitatief nog minder goed zijn.

Tevens kan dit onderzoek van waarde zijn buiten de rechtspraak om. Het toont aan dat betere motivering er niet alleen voor zorgt dat het beter te begrijpen is, maar ook dat lezers het beter accepteren. Dit is waardevolle informatie die ook op andere vlakken ingezet kan worden wanneer men wil dat complexe besluiten worden begrepen en geaccepteerd door burgers. Dit kan bijvoorbeeld worden ingezet in de politiek en door beleidsmakers. Indien complexe besluiten moeten worden gemotiveerd kan men criteria opstellen, voor zover dat nu nog niet gebeurt, waar een kwalitatief goede motivering aan moet voldoen, om zo het begrip en de acceptatie te verhogen onder burgers.

Met het bovenstaande is de vraag 'Welke maatregelen kunnen er worden genomen om ervoor te zorgen dat burgers de straftoemeting beter begrijpen en accepteren?' beantwoord. De kern van het antwoord is dat dit onderzoek heeft laten zien dat het mogelijk is om op basis van vastgestelde criteria tot een kwalitatief goede strafmotivering te komen en dat deze beter begrepen en geaccepteerd wordt. De belangrijkste maatregel die kan worden genomen is dus door het gewoon te doen: stel heldere criteria op waar de straftoemeting aan moet voldoen en rol dat uit in de rechtspraak. Daarmee zal de kwaliteit écht verbeteren en zal een positieve verandering op het gebied van begrijpelijkheid en acceptatie plaatsvinden.

7. Literatuur

- Alexander, C. S., & Becker, H. J. (1978). The use of vignettes in survey research. *Public opinion quarterly*, 42(1), 93-104.
- Barber, J., & Doob, A.N. (2004). An analysis of public support for severity and proportionality in the sentencing of youthful offenders. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 46, 327–342.
- Berghuis, B. (2018). Eenduidige straftoemeting. *Tijdschrift voor rechtspraak en straftoemeting*, 2, 29-39.
- Bieneck, S. (2009). How adequate is the vignette technique as a research tool for psycho-legal research. In: M.E. Oswald, S. Bieneck & J. Hupfeld-Heinemann (Reds.), *Social psychology of punishment of crime* (pp. 255-271). Hoboken: Wiley-Blackwell.
- Bijl, R., Boelhouwer, J., Pommer, E. & Schyns, P. (2009). *De sociale staat van Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, p. 78.
- Buruma, Y. (2005). 'Motiveren waarom', in: A.E. Harteveld, D.H. de Jong & E.F. Stamhuis (Reds.), *Systeem in ontwikkeling. Liber amicorum G. Knigge* (pp. 71 – 87). Nijmegen: Wolf Legal Publishers, p. 71-87.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Hillsdale: Lawrence Earlbaum Associates
- Cohen, J. (1992). A power primer. *Psychological Bulletin*, 112(1), 155–159.
- Corstens, G.J.M. (2014). *Het Nederlands strafprocesrecht (8^e druk)*. Deventer: Kluwer, p. 741-744.
- De Groot – Van Leeuwen, L., Laemers, M. & Sportel, I. (2015). *Het vonnis beter uitgelegd? Maatschappelijke effecten van beter motiveren in de strafrechtspraak*. Den Haag: Raad voor de Rechtspraak.
- De Keijser, J.W. & Elffers, H. (2007) Onbegrip voor het strafoordeel bedreigt het draagvlak voor het rechtssysteem niet. In: M. Malsch & N. van Manen (Reds.), *De begrijpelijkheid van rechtspraak* (pp. 115-127). Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- De Keijser, J.W., Van Koppen, P.J., & Elffers, H. (2007). Bridging the gap between judges and the public? A multi-method study. *Journal of Experimental Criminology*, 3(2), 131-161.
- De Rechtspraak (2017). *Klantwaardering Rechtspraak 2017*. Geraadpleegd van <https://bit.ly/3dNivCm>.
- Dekker, P. & Van der Meer, T. (2009). *Vertrouwen in de rechtspraak nader onderzocht*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.
- Elffers, H. (2008). Afschrikking en het aanleren van normen: De theorie van Kelman toegepast op het strafrecht. *Justitiële Verkenningen*, 6(2), 82-97.
- Elffers, H. (2016). De straftoemeting: een middel om straftoemeting begrijpelijker te maken. *Ivoren Toga*. Geraadpleegd van <https://bit.ly/2WWMzWm>.

- Elffers, H. & De Keijser, J.W. (2004). Het geloof in de kloof: Wederzijdse beelden van rechters en publiek. In J.W. de Keijser & H. Elffers (Reds.), *Het maatschappelijk oordeel van de strafrechter: De wisselwerking tussen rechter en samenleving* (pp. 53–84). Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Elffers, H. & Klijn, A. (2018). Een beter gemotiveerd vonnis? *Tijdschrift voor rechtspraak en straftoemeting*, 1, 33-38.
- Grimmelikhuijsen, S. G. (2018). Van gegeven naar verdiend gezag: Hoe kan transparantere rechtspraak (blijvend) bijdragen aan legitimiteit? *Rechtstreeks*, 15(2), 13-35.
- Hough, M., & Roberts, J.V. (1998). *Attitudes to punishment: Findings from the British Crime Survey*. London, UK: Home Office.
- Hough, M. & Roberts, J.V. (1999). Sentencing trends in Britain. *Punishment and Society*, 1, 11-26.
- Hutton, N. (2005). Beyond populist punitiveness? *Punishment and Society*, 7, 243–258.
- Janssen, J., Kuster, P. & Paridaens, D. (2017). Belofte maakt schuld. Handvatten voor de strafmotivering. *Trema*, 12-16.
- Jonkers, P. (2013). Zet transparantie liever in voor bekritiseerbaarheid dan voor vertrouwen. In D. Broeders, C. Prins, H. Griffioen, P. Jonkers, M. Bokhorst & M. Sax (Reds.), *Speelruimte voor transparantere rechtspraak* (pp. 297-361). Amsterdam: WRR/Amsterdam University Press.
- Kline, P. (1999). *A Handbook of Psychological Testing*. London: Routledge
- Maas, C. (2002). Justitie en strafrechtpleging. In Sociaal en Cultureel Planbureau (Red.), *Sociaal en cultureel rapport 2002: De kwaliteit van de quartaire sector* (pp. 631–694). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Malsch, M. (2019). Hoe leg ik het uit aan de nabestaanden?: Motiveringen van vrijspraken en straffen in dood-door-schuld-zaken in het verkeer. *Tijdschrift voor Rechtspraak en Straftoemeting*, 2019(1/2), 13-32.
- Malsch, M., Lavender, T.J., & Nijboer, J.F. (2006). Van kop tot staart. Helpt motivering bij het begrijpen van schriftelijke vonnissen? *NJB*, 81, 365-367.
- Malsch, M., Taverne, M.D., Elffers, H., De Keijser, J.W. & Kranendonk, P.R. (2013). *DNA-rapporten. Makkelijker kunnen we het niet maken, begrijpelijker wel*. Den Haag: Boom Lemma Uitgevers.
- Milar, O.G.H. & Rouwendaal, J.W. (2014). *Rechtspraakbrede toetsing van civiele vonnissen*. Geraadpleegd van <https://bit.ly/2LYefUm>.
- Roberts, J.V., & Hough, M. (2005). *Understanding public attitudes to criminal justice*. Berkshire, UK: Open University Press.
- Roberts, J.V., & Stalans, L. J. (1997). *Public opinion, crime, and criminal justice*. Boulder, USA: Westview.
- Ruiter, S., Tolsma, J., De Hoon, M, Elffers, H. & Van der Laan, P. (2011). *De burger als rechter: een onderzoek naar geprefereerde sancties voor misdrijven in Nederland*. Den Haag: BJU.

- Schuyt, P.M. (2009). *Verantwoorde straftoemeting*. Deventer: Kluwer.
- Stalans, L.J. (2002). Measuring attitudes to sentencing. In J.V. Roberts & M. Hough (Eds.), *Changing attitudes to punishment: Public opinion, crime and justice* (pp. 15-32). Cullompton: Willan.
- Tversky, A., & Kahneman, D. (1974). Judgment under uncertainty: Heuristics and biases. *Science*, 185(4157), 1124-1131.
- Van den Hoven, P. & Plug, H.J. (2008). Naar een verbetering van strafmotiveringen: een onderzoek naar de effectiviteit van het PROMIS model. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 30(3), 249-267.
- Van der Aa, S., Groenhuijsen, M.S., Lens, K., & Lanslots, M.M.A. (2016). *Verkeersslachtoffers: Over de strafrechtelijke reacties op (ernstige) verkeersdelicten*. Maastricht: Fonds Slachtofferhulp.
- Van der Maden, M., Malsch, M., & De Keijser, J.W. (2017). Waarom wil de burger toch steeds dat rechters zwaarder straffen? De invloed van informatie en opleiding. *Trema*, 5, 2017, 180-183.
- Van der Schaaf, J. (2018). *Nieuwe Nederlanders en vertrouwen in de rechter*. Geraadpleegd van <https://bit.ly/2ZtZUam>.
- Van Koppen, P.J., Hessing, D.J. & de Poot, C.J. (2002). Public reasons for abolition and retention of the death penalty. *International Criminal Justice Review*, 12, 77-92.
- Van Kreveld, J.H. (2017). *Ambachtelijke kwaliteit van bestuursrechtelijke uitspraken*. Geraadpleegd van <https://bit.ly/2zLgac7>.
- Van Noije, L. (2019). Sociale veiligheid. In A. Wennekers, J. Boelhouwer, C. Van Campen & J. Kullberg (Reds). *De sociale staat van Nederland 2019* (pp. 247-273). Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.
- Van Tulder, F. (2011). De straffende rechter. *Nederlands Juristenblad*, 24, 1544-1550.
- Van Tulder, F. & Diephuis, B. (2007). Afgewogen straffen. Analyse en verbetering van de Databank Consistente Straftoemeting. *Research Memoranda Raad voor de Rechtspraak*, 4(3).
- Wagenaar, W.A. (2008). Strafrechtelijke oordelen van rechters & leken. Bewijsbeslissingen, straffen en hun argumentatie. *Research Memoranda Raad voor de Rechtspraak*, 2(4).
- Westra, R. (2013). Transparantie: sturen en gestuurd worden. In D. Broeders, C. Prins, H. Griffioen, P. Jonkers, M. Bokhorst & M. Sax (Reds.), *Speelruimte voor transparantere rechtspraak* (pp. 297-361). Amsterdam: WRR/Amsterdam University Press.

8. Bijlagen

Bijlage 1 – Originele vonnissen

Vonnis Rechtbank Midden-Nederland, 26 maart 2019, ECLI:NL:RBMNE:2019:1287 (het goede vignet)

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBMNE:2019:1287>

Vonnis Rechtbank Dordrecht, 5 juli 2011, ECLI:NL:RBDOR:2011:BR0316 (het goede vignet)

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBDOR:2011:BR0316>

Vonnis Rechtbank Zwolle-Lelystad, 20 maart 2012, ECLI:NL:RBZLY:2012:BW3195 (het matige vignet)

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBZLY:2012:BW3195>

Vonnis Rechtbank Gelderland, 18 maart 2018, ECLI:NL:RBGEL:2018:1825 (het slechte vignet)

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBGEL:2018:1825>

Bijlage 2 – Vignetten

Vignet 1 – Het goede vignet

De zaak:

Verdachte heeft zich schuldig gemaakt aan een gewapende overval op een supermarkt, waarbij geld is weggenomen onder bedreiging van een vuurwapen van drie medewerkers. De overval en het bezit van een vuurwapen zijn bewezenverklaard door de rechter.

De eis van de officier van justitie:

36 maanden gevangenisstraf (met aftrek van de tijd die verdachte al heeft doorgebracht in voorlopige hechtenis) voor de overval en het verboden wapenbezit.

Het standpunt van de advocaat:

De advocaat stelt dat er geen sprake is van letsel en dat verdachte niet eerder is veroordeeld en dat dit strafverminderende factoren zijn. Daarom verzoekt de advocaat een lagere straf op te leggen. Hij verzoekt de rechter rekening te houden met de jeugdige leeftijd van de verdachte en het feit dat verdachte bereid was met de slachtoffers in gesprek te gaan.

Motivering van de straf door de rechtbank:

De rechtbank kijkt bij het bepalen van de straf naar de oriëntatiepunten voor straftoemeting. Het oriëntatiepunt voor een overval op een winkel waarbij licht geweld of bedreiging met geweld is gebruikt is een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van 24 maanden. In de oriëntatiepunten zijn ook strafvermeerderende en strafverminderende factoren opgenomen: kwetsbare slachtoffers, omvang schade, (aard en ernst) letsel, samenwerkingsverband, professionele werkwijze, recidive en soort wapen/voorwerp. Voor wat betreft het vuurwapen stelt de rechtbank vast dat voornoemd

oriëntatiepunt uitgaat van een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van 3 maanden. Dit komt bovenop de 24 maanden gevangenisstraf voor de overval.

De ernst van het feit

Verdachte heeft bij het plegen van de overval gehandeld uit puur winstbejag en heeft zich niets gelegen laten liggen aan de belangen van anderen. De rechtbank rekent verdachte de feiten zwaar aan. De overval heeft veel impact op de personeelsleden van de supermarkt gehad. Nog altijd ondervinden de slachtoffers de gevolgen van deze voor hun schokkende en beangstigende gebeurtenis. Hun veiligheidsgevoel op de werkplek en ook daarbuiten is in sterke mate aangetast. Niet alleen voor het personeel van de supermarkt is dit een uitermate beangstigende ervaring geweest, maar ook voor de klanten die op het moment van de overval in de winkel aanwezig waren. Daarnaast kan deze gebeurtenis ook bij de rest van de samenleving hebben bijgedragen aan gevoelens van angst, onrust en onveiligheid. De rechtbank acht de ernst van het feit in overeenstemming met de zwaarte van de oriëntatiepunten voor een overval met bedreiging met geweld en het gebruik van een vuurwapen.

De persoon van de verdachte

Verdachte is nog jong en niet eerder voor soortgelijke feiten veroordeeld. Door de houding van verdachte ter terechtzitting en het gegeven dat hij niet heeft willen meewerken met de onderzoeken van de reclassering en de psycholoog, heeft de rechtbank echter geen enkel inzicht kunnen krijgen in het motief, de persoonlijke omstandigheden van verdachte en in de wijze waarop herhaling kan worden voorkomen. Weliswaar heeft verdachte aangegeven dat hij graag in gesprek was gegaan met de slachtoffers maar hij heeft ter zitting geen blijk van gegeven echt te begrijpen wat hij zijn slachtoffers heeft aangedaan. De rechtbank ziet hierin aanleiding de totale straf te verhogen met een maand gevangenisstraf.

De straf

De rechtbank ziet verder geen redenen om af te wijken van de oriëntatiepunten. De factoren die de advocaat heeft genoemd kunnen volgens de rechtbank niet strafverminderend werken. De rechtbank is van mening dat deze factoren enkel strafverzwarend kunnen zijn, en dat de afwezigheid van deze factoren niet strafverminderend werkt.

Gezien de ernst en impact van de bewezenverklarde feiten is naar het oordeel van de rechtbank, op basis van de oriëntatiepunten, oplegging van een gevangenisstraf van aanzienlijke duur geïndiceerd. De oriëntatiepunten gaan uit van 24 maanden gevangenisstraf voor de overval en 3 maanden voor wat betreft het vuurwapen, waarmee het totaal komt op 27 maanden. De straf wordt tevens verhoogd met een maand gevangenisstraf vanwege de persoon en de houding van de verdachte. Bij elkaar genomen komt de rechtbank daarmee uit op een gevangenisstraf van 28 maanden.

Vignet 2 – Het matige vignet

De zaak:

Verdachte heeft zich schuldig gemaakt aan de diefstal van een televisie uit een woning, waarbij hij in de woning heeft ingebroken en de bewoners heeft bedreigd met geweld. Deze feiten zijn bewezenverklaard door de rechter.

De eis van de officier van justitie:

18 maanden gevangenisstraf voor de diefstal uit een woning door middel van braak en bedreiging.

Het standpunt van de advocaat:

De verdediging verzoekt de rechtbank de straf te matigen.

Motivering van de straf door de rechtbank:Ernst van het feit

De rechtbank overweegt dat een woninginbraak niet alleen de nodige materiële schade veroorzaakt, maar ook een forse inbreuk vormt op de privacy van de bewoners. Er wordt door een woninginbraak een ernstige inbreuk gemaakt op de persoonlijke levenssfeer van het slachtoffer en er wordt meer in het algemeen hierdoor maatschappelijke onrust veroorzaakt evenals een groot gevoel van onveiligheid. De rechtbank rekent verdachte zijn handelen zwaar aan en is op grond van de aard en de ernst daarvan van oordeel dat slechts een straf die onvoorwaardelijke vrijheidsbeneming van forse duur met zich brengt, passend is.

Persoon van de verdachte

De rechtbank overweegt voorts dat verdachte al meerdere malen veroordeeld is voor vermogensdelicten en dat dit verdachte niet heeft weerhouden zich opnieuw schuldig te maken aan deze inbraak. De rechtbank houdt daarbij rekening met het advies van de reclassering. Daaruit blijkt dat de verdachte niet heeft willen meewerken aan een klinische behandeling. Verdachte heeft ter terechtzitting ook geen inzicht willen geven in zijn persoonlijke omstandigheden.

De straf

De rechtbank zoekt bij het opleggen van de straf aansluiting bij het oriëntatiepunt voor frequente recidive met betrekking tot inbraak woning. De rechtbank heeft daarbij in strafverzwarende zin rekening gehouden met het feit dat verdachte bij de diefstal geweld heeft gebruikt. De rechtbank veroordeelt de verdachte tot een gevangenisstraf voor de duur van 10 maanden.

Vignet 3 – Het slechte vignet

De zaak:

De verdachte heeft zich samen met anderen schuldig gemaakt aan het afpersen van twee slachtoffers, waarbij hij de slachtoffers heeft bedreigd met geweld. De afpersing met bedreiging is bewezenverklaard door de rechter.

De eis van de officier van justitie:

30 maanden onvoorwaardelijke gevangenisstraf voor het afpersen met bedreiging.

Het standpunt van de advocaat:

De eis van de officier van justitie is te fors.

Motivering van de straf door de rechtbank:De ernst van het feit

Verdachte heeft samen met anderen geprobeerd om beide slachtoffers - 1 en 2 - onder dreiging van geweld af te persen. Er zijn brieven aan beiden gestuurd en er is een speciaal voor dat doel

geprepareerde mobiele telefoon bij slachtoffer 2 bezorgd om op anonieme wijze met hen te kunnen communiceren. Via die telefoon zijn vervolgens dreigende berichten aan beiden gestuurd, met daarin de boodschap dat zij een groot geldbedrag en/of drugs aan de afpersers moesten leveren. De slachtoffers hebben dit als buitengewoon bedreigend ervaren, te meer omdat aan slachtoffer 2 ook persoonlijke gegevens van zijn familieleden zijn gestuurd. De ervaring leert dat een aangever vaak geruime tijd lijdt onder de psychische gevolgen van een dergelijk delict. De rechtbank rekent dit verdachte zwaar aan.

De persoon van de verdachte

Uit het over verdachte opgemaakte reclasseringsrapport en het justitieel rapport blijkt dat er bij verdachte sprake is van een patroon van het plegen van delicten. Verdachte heeft zich door eerdere veroordelingen niet laten weerhouden opnieuw een strafbaar feit te plegen.

De straf

Gelet op het voorgaande en gelet op de aard en de ernst van het strafbare feit acht de rechtbank enkel een onvoorwaardelijke gevangenisstraf passend. Alles overwegende komt de rechtbank tot het opleggen van een iets lagere gevangenisstraf dan de officier van justitie heeft gevorderd. De rechtbank veroordeelt verdachte wegens het bewezenverklaarde tot een gevangenisstraf voor de duur van 24 maanden.

Bijlage 3 – Vragenlijst

Introductie en privacy statement¹⁶

Bedankt dat u deel wilt nemen aan dit onderzoek dat verricht wordt binnen het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR). We vragen u om twee ingekorte uitspraken (vonnissen) van de strafrechter te lezen. Over elk vonnis stellen we u enkele vragen. De vragenlijst bevat ook enkele vragen over u en uw leefsituatie.

Het onderzoek is anoniem en de resultaten kunnen niet teruggeleid worden tot u. Uw deelname is geheel vrijwillig en de resultaten worden enkel gebruikt voor dit onderzoek. Lees de vonnissen rustig door en neem de tijd om de vragen zo goed mogelijk te beantwoorden. U mag op elk moment stoppen met de vragenlijst zonder een reden op te geven. Door deelname gaat u ermee akkoord dat de gegevens die u invult op anonieme wijze worden gebruikt voor onderzoeksdoeleinden.

Eventuele op- of aanmerkingen kunt u aan het einde van de enquête doorgeven. Voor verdere vragen en informatie kunt u contact opnemen via nscr@nscr.nl. Als u geïnteresseerd bent in de resultaten, stuur dan uw e-mailadres via een aparte mail naar nscr@nscr.nl.

Uitleg oriëntatiepunten

Rechters hebben onderling afspraken gemaakt over *oriëntatiepunten* voor straffen voor veel voorkomende misdrijven. Deze oriëntatiepunten geven de straf weer die vaak voor bepaalde

¹⁶ Voor de vragenlijst is in een aantal vragen gebruik gemaakt van schuifjes op een schaal van 0-100. Deze schuifjes staan standaard op 50, en de respondent moet het schuifje bewegen voor hij door kan naar de volgende vraag.

misdrijven wordt opgelegd. Daarbij worden er soms factoren genoemd die de straf kunnen verzwaren of verlichten. De rechter kan deze oriëntatiepunten gebruiken als handvat, maar hij is niet verplicht dit te doen.

Q1 Had u al eens gehoord van deze oriëntatiepunten?

- Nee, ik had nog niet eerder gehoord van oriëntatiepunten (1)
 - Ja, ik had dat woord al wel eens gehoord, maar weet niet zo goed wat het betekent (2)
 - Ja, ik ken de inhoud van deze oriëntatiepunten (3)
-

Juridische betrokkenheid

Q2 Bent u in de afgelopen 5 jaar persoonlijk in aanraking gekomen met de rechter of de rechtspraak?

- Ja, ik ben de afgelopen 5 jaar persoonlijk bij een rechtszaak betrokken geweest (1)
 - Ja, door mijn beroep/opleiding ben ik in aanraking gekomen met de rechter/rechtspraak (2)
 - Ja, vanwege een andere reden, namelijk... (3)
-
- Nee, ik ben niet in aanraking gekomen met de rechter/rechtspraak (4)
-

Introductie vignetten

Nu krijgt u twee delen uit een vonnis van de rechtbank te lezen over twee strafzaken. Lees de vonnissen rustig door en beantwoord de vragen zo goed mogelijk.

Tekst van het eerst voorgelegde vignet

Q3 Hoe makkelijk leesbaar vond u dit vonnis?

Heel moeilijk

Heel makkelijk

Q4 Kon u goed volgen hoe de rechter kwam tot de straf die hij oplegt?

Heel moeilijk te volgen Heel goed te volgen

Q5 Kwam de uiteindelijk gegeven straf voor u zomaar uit de lucht vallen?

Zeker wel Zeker niet

Q6 Is het u duidelijk op basis van welke argumenten de rechter de straf heeft bepaald?

Heel onduidelijk Heel duidelijk

Q7 Kunt u in uw eigen woorden uitleggen waarom de rechter volgens u juist voor X maanden gevangenisstraf heeft gekozen?

Q8 Bent u het eens met de straf die de rechter heeft opgelegd?

Helemaal oneens Helemaal eens

Q9 Wat zou u in dit geval doen als u de rechter was geweest?

- Ik zou ongeveer dezelfde straf opleggen (1)
- Ik zou een zwaardere straf opleggen (2)
- Ik zou een lichtere straf opleggen (3)

Alleen weergeven indien het antwoord op Q9 Nee, ik zou een zwaardere straf opleggen of Nee, ik zou een lichtere straf opleggen is.

Q10 Welke straf zou u hebben opgelegd?

Q11 Alles overziend, hoe beoordeelt u de beslissing van de rechter in dit geval?

- Het is mij duidelijk waarom de rechter tot deze straf komt, maar ik zou zelf minder streng straffen (1)
- Het is mij duidelijk waarom de rechter tot deze straf komt, maar ik zou zelf strenger straffen (2)
- Het is mij duidelijk waarom de rechter tot deze straf komt en ik zou zelf ongeveer even streng straffen (3)
- Het is mij niet duidelijk waarom de rechter tot deze straf komt, maar ik zou zelf minder streng straffen (4)
- Het is mij niet duidelijk waarom de rechter tot deze straf komt, maar ik zou zelf strenger straffen (5)
- Het is mij niet duidelijk waarom de rechter tot deze straf komt, maar ik zou zelf ongeveer even streng straffen (6)

Tekst van het als tweede voorgelegde vignet

Q12 Hoe makkelijk leesbaar vond u dit vonnis?

Heel moeilijk

Heel makkelijk

Q13 Kon u goed volgen hoe de rechter kwam tot de straf die hij oplegt?

Heel moeilijk te volgen

Heel goed te volgen

Q14 Kwam de uiteindelijk gegeven straf voor u zomaar uit de lucht vallen?

Zeker wel

Zeker niet

Q15 Is het u duidelijk op basis van welke argumenten de rechter de straf heeft bepaald?

Heel onduidelijk

Heel duidelijk

Q16 Kunt u in uw eigen woorden uitleggen waarom de rechter volgens u juist voor X maanden gevangenisstraf heeft gekozen?

Q17 Bent u het eens met de straf die de rechter heeft opgelegd?

Helemaal oneens

Helemaal eens

Q18 Wat zou u in dit geval doen als u de rechter was geweest?

- Ik zou ongeveer dezelfde straf opleggen (1)
- Ik zou een zwaardere straf opleggen (2)
- Ik zou een lichtere straf opleggen (3)

Alleen weergeven indien het antwoord op Q18 Nee, ik zou een zwaardere straf opleggen of Nee, ik zou een lichtere straf opleggen is.

Q19 Welke straf zou u hebben opgelegd?

Q20 Alles overziend, hoe beoordeelt u de beslissing van de rechter in dit geval?

- Het is mij duidelijk waarom de rechter tot deze straf komt, maar ik zou zelf minder streng straffen (1)
- Het is mij duidelijk waarom de rechter tot deze straf komt, maar ik zou zelf strenger straffen (2)
- Het is mij duidelijk waarom de rechter tot deze straf komt en ik zou zelf ongeveer even streng straffen (3)
- Het is mij niet duidelijk waarom de rechter tot deze straf komt, maar ik zou zelf minder streng straffen (4)
- Het is mij niet duidelijk waarom de rechter tot deze straf komt, maar ik zou zelf strenger straffen (5)
- Het is mij niet duidelijk waarom de rechter tot deze straf komt, maar ik zou zelf ongeveer even streng straffen (6)

Persoonlijke kenmerken

De volgende vragen gaan over uw mening en uw persoonlijk situatie, zoals uw woonplaats, leeftijd en inkomen.

Q21 Wat is uw geslacht?

- Man (1)
 - Vrouw (2)
 - Anders (3)
-

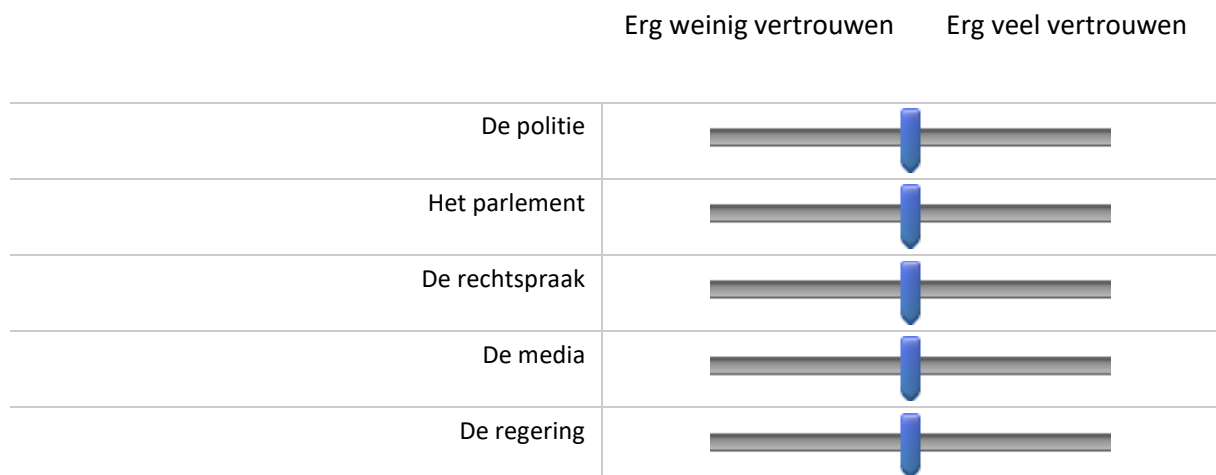
Q22 Hoe oud bent u?

_____ jaar

Q23 Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?

- Basisonderwijs (1)
 - Vmbo, mbo 1, havo onderbouw, vwo onderbouw (2)
 - Havo, vwo, mbo 2, mbo 3, mbo 4 (3)
 - Hbo bachelor, wo bachelor (4)
 - Hbo master, wo master, doctor (5)
 - Anders, namelijk... (6) _____
-

Q24 Hoe groot is uw vertrouwen in...

Q25 Hoe veel zorgen maakt u zich over de criminaliteit in Nederland?

Q26 Hoe links of rechts bent u met betrekking tot uw politieke voorkeur?

Q27 Hoeveel verdient u in vergelijking met het gemiddelde van alle Nederlanders?

- Ik verdien minder (1)
- Ik verdien ongeveer hetzelfde (2)
- Ik verdien meer (3)

Afsluiting enquête

Bedankt voor uw deelname. Indien u nog opmerkingen heeft over deze enquête, dan kunt u deze hieronder invullen.

Bijlage 4 – Aanvullende tabellen en figuren

Beschrijvende tabellen begripelijkheid en acceptatie

Tabel 13
Beschrijvende resultaten voor begripelijkheid per vignet

	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>Mdn</i>	<i>SD</i>	<i>SE</i>	<i>% onbegrepen</i>
Vignet 1 (goede vignet)	475	74,2	75,0	17,6	0,8	8,2
Vignet 2 (matige vignet)	240	64,4	62,8	19,0	1,5	25,4

	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>Mdn</i>	<i>SD</i>	<i>SE</i>	% onbegrepen
Vignet 3 (slechte vignet)	235	67,6	69,3	22,6	1,2	36,6

Noot. *N* is het aantal respondenten per vignet, *M* is het gemiddelde, *Mdn* is de mediaan, *SD* is de standaardafwijking, *SE* is de standaardfout en % onbegrip is het percentage respondenten dat lager dan 50 scoort.

Tabel 14

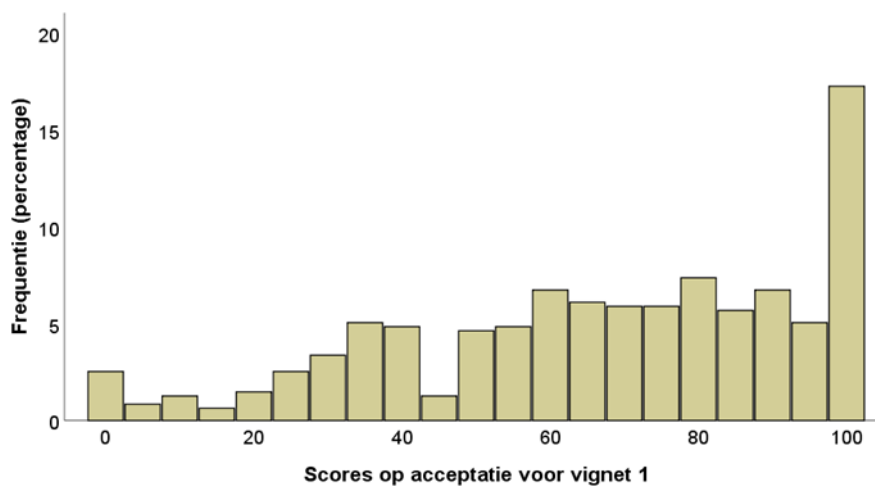
Beschrijvende resultaten voor acceptatie per vignet

	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>Mdn</i>	<i>SD</i>	<i>SE</i>	% onacceptabel
Vignet 1 (goede vignet)	475	66,8	71,0	27,2	1,3	24,4
Vignet 2 (matige vignet)	240	46,0	40,0	30,0	1,9	58,8
Vignet 3 (slechte vignet)	235	55,3	30,0	28,4	1,9	36,6

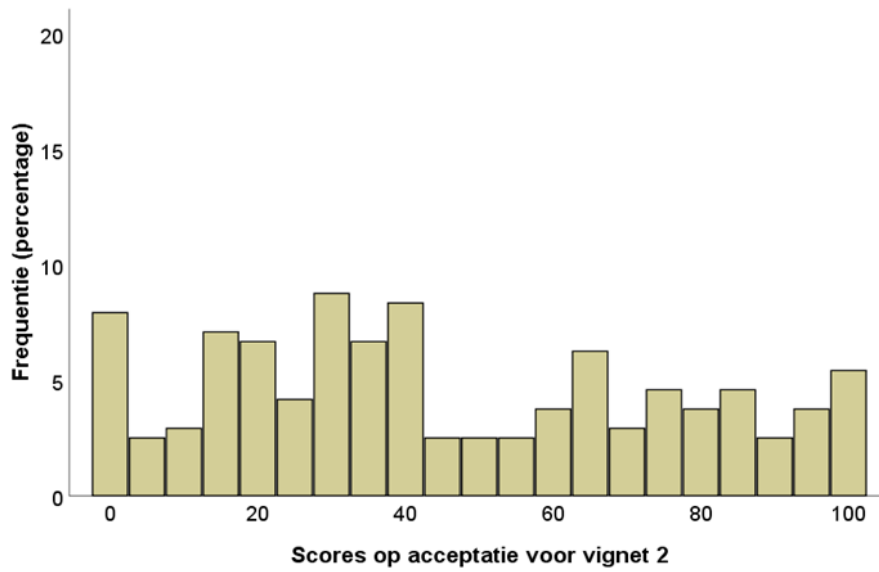
Noot. *N* is het aantal respondenten per vignet, *M* is het gemiddelde, *Mdn* is de mediaan, *SD* is de standaardafwijking, *SE* is de standaardfout en % onacceptabel is het percentage respondenten dat lager dan 50 scoort.

Frequentieverdelingen van acceptatie

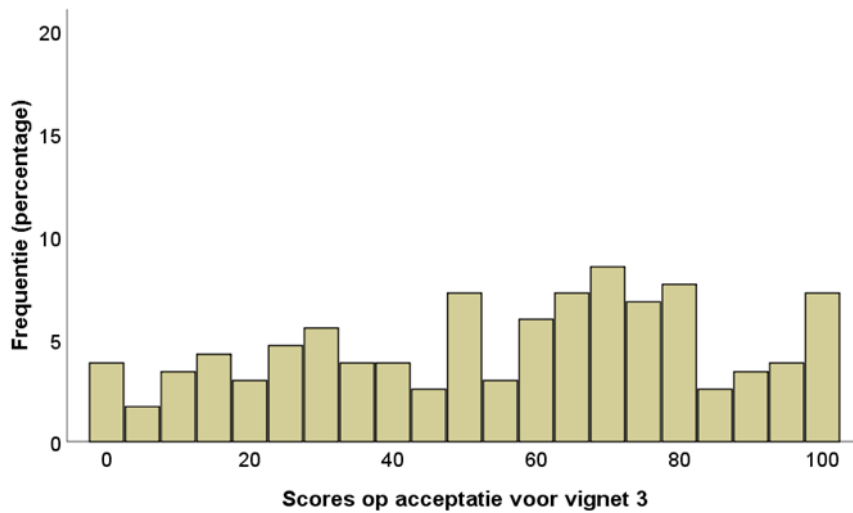
Om te kijken of de gebruikte data normaal verdeeld zijn, zijn er histogrammen gemaakt van de scores op acceptatie per vignet (Figuur 4 tot en met Figuur 6). De data blijken niet normaal verdeeld, daarom wordt gebruik gemaakt van non-parametrische toetsen. De histogrammen van de scores op begrijpelijkheid staan in de paragraaf over extreme scores in de data.

Figuur 4. Frequentieverdeling (percentage) van de scores voor acceptatie op vignet 1

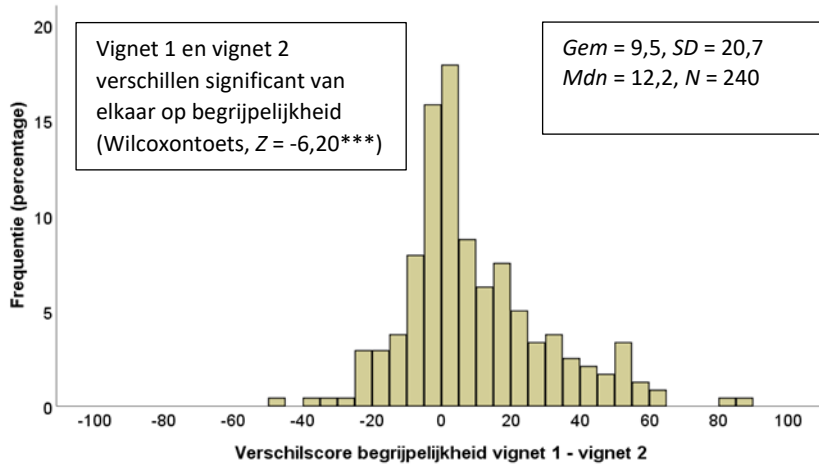

Figuur 5. Frequentieverdeling (percentage) van de scores voor acceptatie op vignet 2

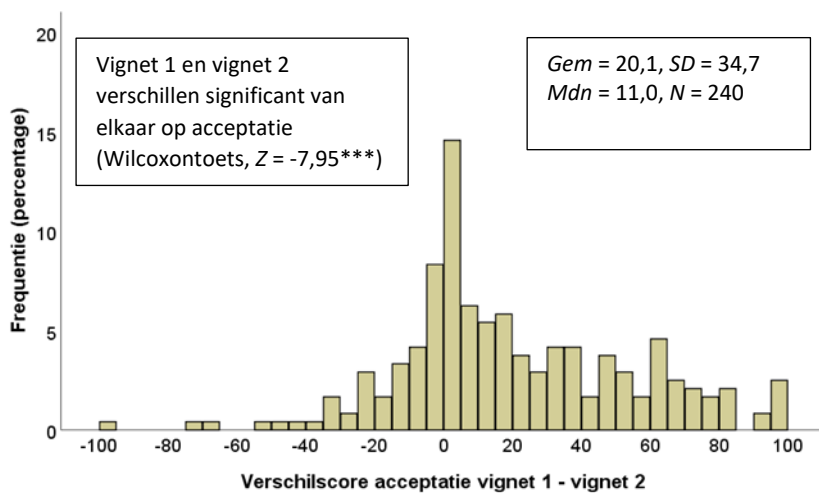

Figuur 6. Frequentieverdeling (percentage) van de scores voor acceptatie op vignet 3

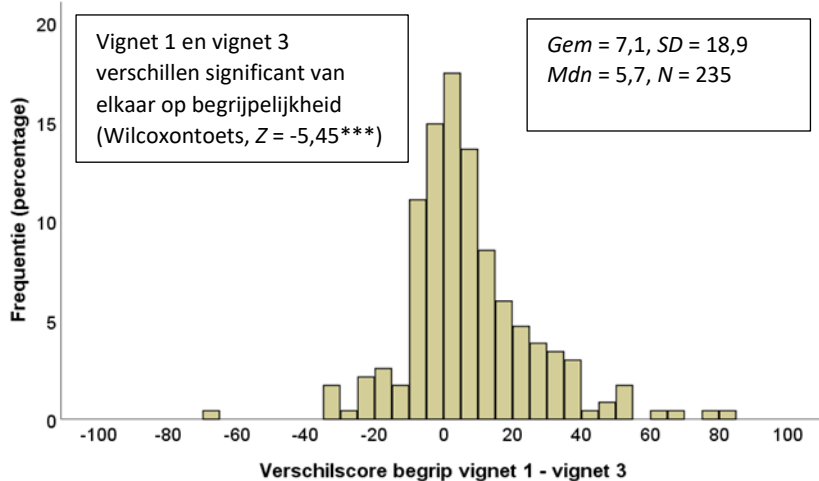
Histogrammen met de uitkomsten van de Wilcoxontoets

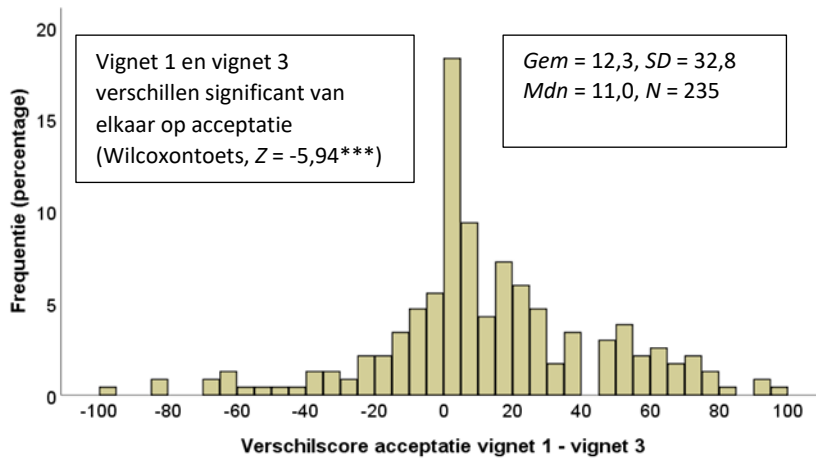
Figuur 7. Histogram van de verdeling (percentage) van verschilcores op begripelijkheid voor vignet 1 - vignet 2

Figuur 8. Histogram van de verdeling (percentage) van verschilcores op acceptatie voor vignet 1 - vignet 2

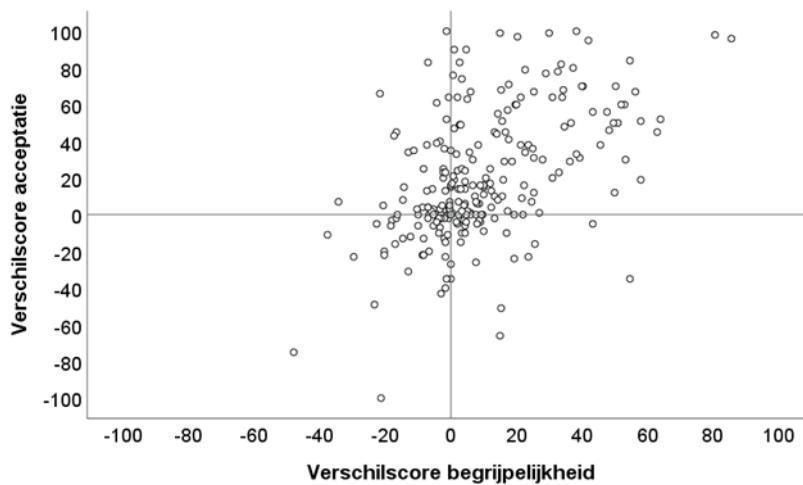

Figuur 9. Histogram van de verdeling (percentage) van verschillcores op begrijpelijkheid voor vignet 1 - vignet 3

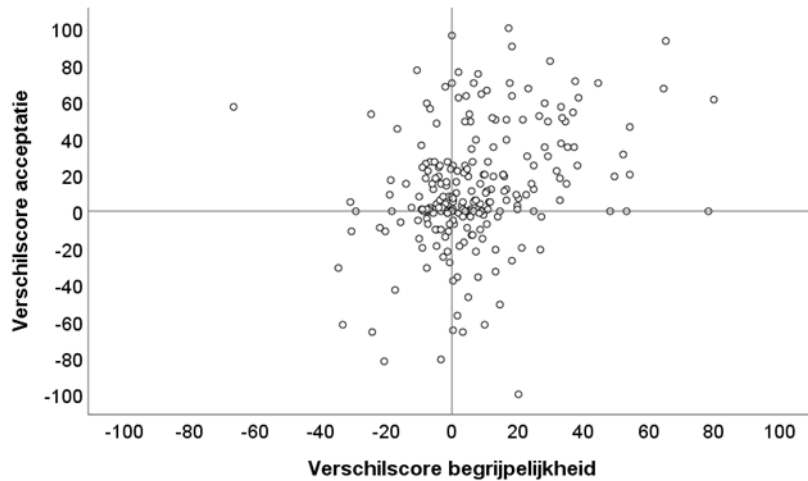

Figuur 10. Histogram van de verdeling (percentage) van verschillcores op acceptatie voor vignet 1 - vignet 3

Puntenwolken van de verschillcores

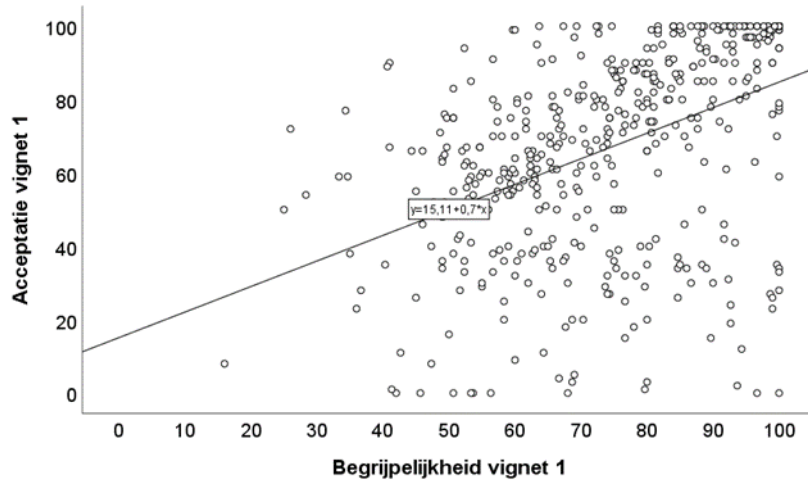

Figuur 11. Puntenwolk van de verschillcores op begrijpelijkheid en acceptatie van vignet 1 en vignet 2

Figuur 12. Puntenwolk van de verschilcores op begripelijkheid en acceptatie van vignet 1 en vignet 3

Puntenwolk met regressielijn voor vignet 1

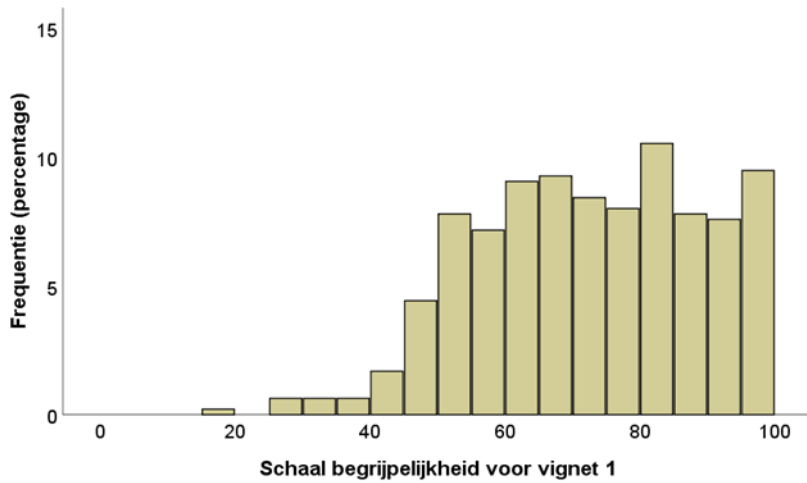

Figuur 13. Puntenwolk voor vignet 1 met begripelijkheid als onafhankelijke variabele en acceptatie als afhankelijke variabele

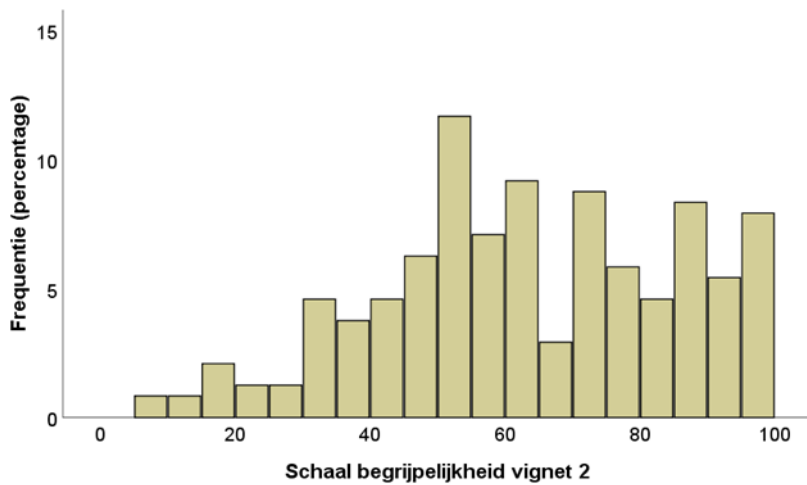
Bijlage 5 – Aanvullende analyses

Extreme scores in de data

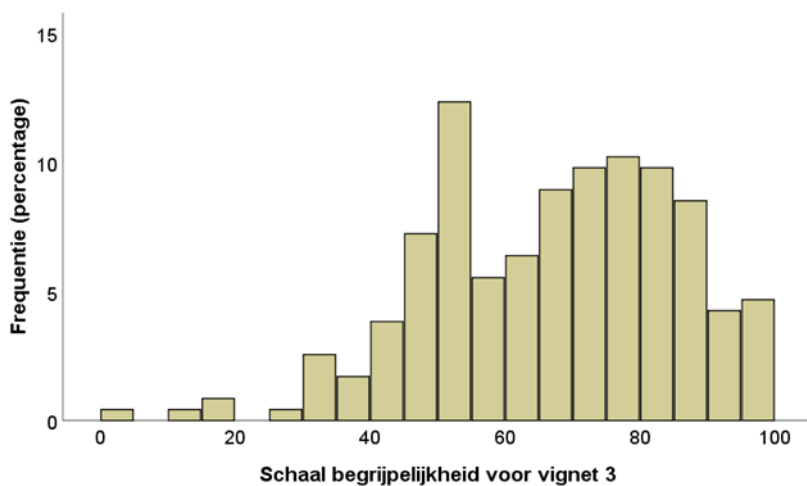
Voor er begonnen is aan de inhoudelijke analyses, is eerst bekeken of er reden is om respondenten met extreme scores uit te sluiten. In de data lijkt er sprake te zijn van relatief veel respondenten die hoog scoren op de verschillende vragen over begripelijkheid. In *Figuur 14* tot en met *Figuur 16* wordt de verdeling van begripelijkheid op de drie vignetten weergegeven.

Figuur 14. Frequentieverdeling (percentage) van de schaalvariabele begrijpelijkheid op vignet 1

Figuur 15. Frequentieverdeling (percentage) van de schaalvariabele begrijpelijkheid op vignet 2

Figuur 16. Frequentieverdeling (percentage) van de schaalvariabele begrijpelijkheid op vignet 3

Uit deze histogrammen valt af te lezen dat er inderdaad een (licht) plafondeffect is en dat de data niet normaal verdeeld zijn. Daarbij is het belangrijk om te achterhalen of de respondenten die extreme

scores hebben behaald de enquête wel serieus hebben ingevuld. Om dit te onderzoeken is gekeken naar het aantal respondenten dat op de vier vragen over de begrijpelijkheid en leesbaarheid minimaal drie keer een score van 100 haalden per vignet. Uit Tabel 15 blijkt dat er inderdaad sprake is van een plafondeffect, maar dat dit effect slechts klein is. Er is ook gekeken of de aantallen drastisch veranderden wanneer minimaal drie keer 98 of hoger werd aangehouden, maar dit bleek niet het geval.

Tabel 15

Aantal respondenten met minimaal 3 scores van 100 per vignet

	Minimaal drie keer 100 op vignet twee of drie ¹⁷	Minder dan drie keer 100 op vignet twee of drie ¹⁷
Minimaal drie keer honderd op vignet een	15 (3,2%)	29 (6,1%)
Minder dan drie keer 100 op vignet een	4 (0,8%)	427 (89,9%)

Noot. Totaal aantal respondenten N = 475.

Naar verwachting zou het beste vignet, vignet 1, meer respondenten hebben die vaker minimaal drie keer 100 scoren dan de andere twee vignetten. Dit blijkt ook het geval, wat erop lijkt te duiden dat de vragenlijst serieus is ingevuld (Tabel 15). Anders zouden zich bij vignet 2 en 3 immers even vaak extreme scores voordoen. De groep met minimaal drie keer 100 op vignet 1, maar niet drie keer 100 op vignet 2 of 3, sluit aan bij de theorie dat het beter motiveren van strafopleggingen de begrijpelijkheid vergroot. De groep met extreme scores op beide vignetten zullen slechts kleine verschillen hebben tussen de vignetten. De derde groep, de respondenten die op vignet een niet drie maal extreme scores behaalden maar op vignet twee of drie wel, spreken de verwachtingen uit de theorie juist tegen. Naar verwachting zouden dit daarom erg weinig respondenten moeten zijn; dat blijkt ook het geval. De laatste groep bestaat uit respondenten die op beide vignetten niet drie of meer extreme scores behaalden. Dit is veruit de grootste groep. In een vergelijking van de verschillen van deze vier groepen kwam naar voren dat er weinig invloed is van de groepen met extreme scores, voornamelijk omdat ze slechts weinig respondenten bevatten.

Tenslotte is op deze data een Fisher exact toets is uitgevoerd waarbij is gekeken of er een verschil is tussen de resultaten op volgorde.¹⁸ Daaruit bleek dat de extreme scores geen volgorde-effect tonen (Tabel 16).

¹⁷ Elke respondent heeft vignet 1 voorgelegd gekregen in combinatie met vignet 2 of vignet 3. Minimaal drie keer 100 op vignet 2 of 3 betekent dus dat de respondent op het vignet dat hij naast vignet 1 heeft gelezen (dus ofwel vignet 2 ofwel vignet 3) minimaal drie keer 100 op de vragen over begrijpelijkheid heeft gescoord. Voor minder dan drie keer 100 op vignet 2 of 3 geldt dezelfde logica.

¹⁸ De Fisher exact toets wordt gebruikt bij kleine steekproefgroottes.

Tabel 16

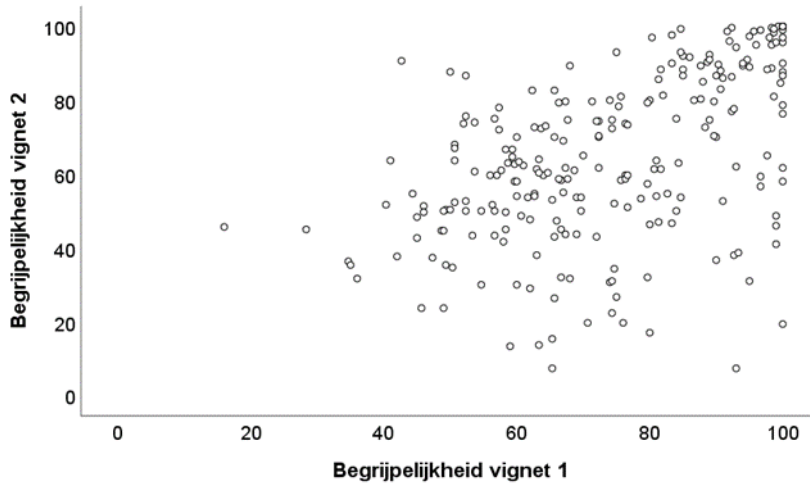
Kruistabel voor volgorde-effecten voor extreme scores

	Beide vignetten min. drie keer 100	Alleen vignet 1 min. drie keer 100	Alleen vignet 2 of 3 min. drie keer 100	Beide vignetten niet min. drie keer 100
Vignet 1 als eerste	7 (3,3%)	14 (5,9%)	2 (0,8%)	213 (90,3%)
Vignet 1 als tweede	8 (3,3%)	15 (6,3%)	2 (0,8)	214 (89,5%)

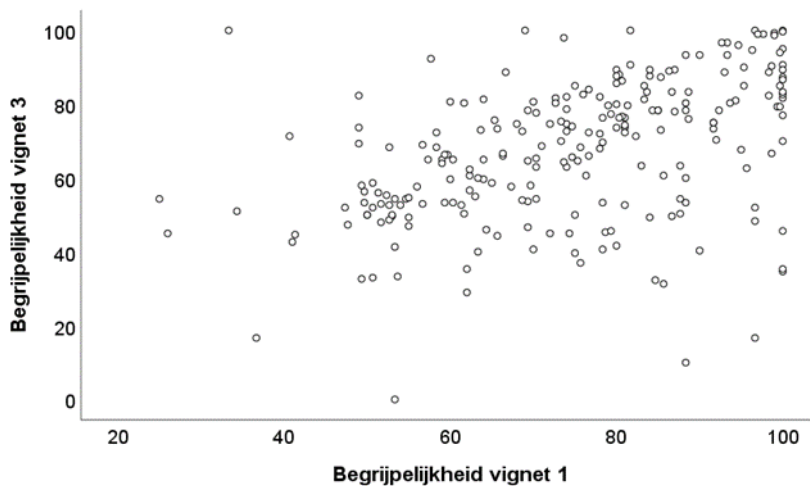
Noot. *p < ,05. ** p < ,01. *** p < ,001. Totaal aantal respondenten N = 475. Op deze kruistabel is een Fisher's Exact toets uitgevoerd.

In de tabel zelf valt ook te zien dat het verschil in aantal respondenten tussen de eerste en de tweede rij per kolom erg klein is of zelfs niet aanwezig. Dit wijst er op dat er geen sprake is van een vermoeidheidseffect waarbij bij het als tweede gelezen vignet vaker extreme scores worden behaald. Er kan daardoor worden aangenomen dat de vragenlijsten door de respondenten serieus zijn ingevuld. Dit wordt ondersteund door de eerdere conclusie dat naar verwachting op het meeste begrijpelijke vignet vaker drie keer 100 wordt gescoord dan op de andere twee vignetten. Tenslotte hebben de respondenten ook een open vraag beantwoord waarin werd gevraagd om in eigen woorden de argumenten voor de straf uit te leggen. Op een enkeling na hebben bijna alle respondenten met extreme scores bij deze open vraag een serieuze poging gewaagd een antwoord te geven. Ook dit duidt erop dat ook de respondenten met extreme scores de vragenlijst serieus hebben ingevuld. Er is al met al dus ook geen reden om problemen te zien met de mate van ernst waarmee de respondenten de vragenlijst hebben ingevuld.

In Figuur 17 en Figuur 18 staat per vignetcombinatie weergegeven hoe de puntenwolk er uit ziet op de schaal van begrijpelijkheid. Opgemerkt moet worden dat dit de totale gemiddelde score op begrijpelijkheid is die wordt weergegeven. De puntenwolken laten voor beide vignetcombinaties zien dat de meeste respondenten geen extreme scores hebben. Er is slechts een kleine groep respondenten die zowel op vignet 1 als op vignet 2 of 3 extreme scores hebben en zich helemaal rechts boven in de puntenwolk bevinden. Duidelijk is ook dat bij vignet 1 een sterker plafondeffect optreedt dan bij de andere vignetten, zoals hiervoor ook al is opgemerkt.

Figuur 17. Puntenwolk van de scores op begrijpelijkheid van vignet 1 en vignet 2

Figuur 18. Puntenwolk van de scores op begrijpelijkheid van vignet 1 en 3.

Door het plafondeffect is het aannemelijk dat bij een andere meting, waarbij 100 niet het limiet is qua score, meer duidelijkheid zou worden verkregen in de bestaande verschillen. Dit is echter niet problematisch: het plafondeffect zorgt ervoor dat in het huidige onderzoek conservatief getoetst wordt, waardoor de verschillen eerder te klein dan te groot lijken. De effecten die worden gevonden zijn daardoor eerder te klein ten opzichte van de daadwerkelijke effecten dan te groot. Hierdoor wordt aan de gevonden conclusies niet afgedaan en kan zelfs worden verwacht dat de daadwerkelijke effecten mogelijk nog groter zijn.

Volgorde-effecten

Tot slot is er een analyse uitgevoerd waarbij is gekeken of er voor begrip en acceptatie sprake is van volgorde-effecten. In de vragenlijst zijn de vignettes in verschillende volgordes aangeboden om eventuele ankereffecten te vermijden. Een ankereffect houdt in dat mensen vaak afgaan op de eerst beschikbare informatie als referentie (Tversky & Kahneman, 1974). In dit geval zou het eerst gelezen vignet een referentiekader kunnen bieden voor het tweede vignet, waardoor de beoordeling van het tweede vignet door het eerst gelezen vignet beïnvloed wordt. In deze paragraaf wordt onderzocht of

er een volgorde-effect is. Dit is onderzocht door middel van de Mann-Whitneytoets voor onafhankelijke steekproeven (Tabel 17).

Tabel 17

Resultaten van de Mann-Whitneytoets voor begrijpelijkheid en acceptatie voor alle drie de vignetten, vergeleken op leesvolgorde

	N als		Begrijpelijkheid				Acceptatie			
	eerste	tweede	Vershil gem.	Vershil mdn	Z	r	Vershil gem.	Vershil mdn	Z	r
Vignet 1	236	239	1,0	1,8	-,54	-,0	0,6	4,0	-,40	-,0
Vignet 2	121	119	-5,9	-7,0	-1,93	-,1	-5,3	-9,0	-1,47	-,1
Vignet 3	115	120	-4,9	-5,8	-1,77	-,1	-16,0	-17,5	-4,20 ***	-,3

Noot. * $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$, tweezijdig. *N* is het aantal respondenten die het vignet als eerste en als tweede hebben gelezen, *Vershil gem.* is het verschil in gemiddelden tussen beide vignetten, *Vershil Mdn* is het verschil tussen de medianen van beide vignetten, *Z* is de Z-statistiek en *r* is de effectgrootte (Z/\sqrt{N}). Ondanks dat er een non-parametrische Mann-Whitneytoets is uitgevoerd, is voor de leesbaarheid ook het verschil in gemiddelden opgenomen in de tabel.

Uit Tabel 17 blijkt dat alleen bij vignet 3 voor acceptatie sprake is van een significant volgorde-effect, waarbij het vignet minder goed wordt geaccepteerd indien deze na vignet 1 wordt gelezen, $p < ,001$. Uit het verschil in gemiddelden blijkt wel dat vignet 2 en 3 slechter worden beoordeeld op begrip en acceptatie als respondent deze vignetten na vignet 1 lezen. Deze effecten zijn echter, met uitzondering van vignet 3 voor acceptatie, niet significant. Het ankereffect lijkt dus mee te vallen. Voor dit onderzoek is het niet problematisch dat er een volgorde-effect is, aangezien dit is tegengegaan door het voorleggen van de vignetten in verschillende volgordes.

Bijlage 6 – SPSS-syntax

```
*****FREQUENCIES/DESCRIPTIV
ES VARIABELEN*****.
*Versie vragenlijst.
FREQUENCIES vConcept.

*geslacht.
FREQUENCIES Q21.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=Q21.

*leeftijd.
DESCRIPTIVES Q22.
FREQUENCIES Q22.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=Q22.

*opleiding.
FREQUENCIES Q23.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=Q23.

*kennis OP en juridische achtergrond.
FREQUENCIES Q1 Q2.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=Q1.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=Q2.

*vertrouwen politie.
DESCRIPTIVES Q24r1.
```

```
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=Q24r1.

*vertrouwen parlement.
DESCRIPTIVES Q24r2.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=Q24r2.

*vertrouwen rechtspraak.
DESCRIPTIVES Q24r3.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=Q24r3.

*vertrouwen media.
DESCRIPTIVES Q24r4.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=Q24r4.

*vertrouwen regering.
DESCRIPTIVES Q24r5.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=Q24r5.

*pol voorkeur.
DESCRIPTIVES Q26.
FREQUENCIES Q26.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=Q26.

*angst criminaliteit.
```

```
DESCRIPTIVES Q25.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=Q25.

*inkomen.
DESCRIPTIVES Q27.
FREQUENCIES Q27.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=Q27.

*leesbaarheid.
DESCRIPTIVES V1Q3 V2Q3 V3Q3.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=V1Q3.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=V2Q3.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=V3Q3.

*volgen rechter.
DESCRIPTIVES V1Q4 V2Q4 V3Q4.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=V1Q4.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=V2Q4.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=V3Q4.

*kwam straf uit de lucht vallen.
DESCRIPTIVES V1Q5 V2Q5 V3Q5.
```

```

GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=V1Q5.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=V2Q5.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=V3Q5.

*argumenten duidelijk.
DESCRIPTIVES V1Q6 V2Q6 V3Q6.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=V1Q6.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=V2Q6.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=V3Q6.

*eens met straf.
DESCRIPTIVES V1Q8 V2Q8 V3Q8.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=V1Q8.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=V2Q8.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=V3Q8.

*eigen keus straf.
FREQUENCIES V1Q9 V2Q9 V3Q9.
DESCRIPTIVES V1Q9 V2Q9 V3Q9.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=V1Q9.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=V2Q9.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=V3Q9.

*alles overziend.
FREQUENCIES V1Q11 V2Q11 V3Q11.
DESCRIPTIVES V1Q11 V2Q11 V3Q11.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=V1Q11.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=V2Q11.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=V3Q11.

***** CRONBACHS ALFA
VIGNETSCORES *****.
*vignet 1.
RELIABILITY
/VARIABLES=V1Q4 V1Q5 V1Q6
/SCALE('ALL VARIABLES') ALL
/MODEL=ALPHA
/STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE
/SUMMARY=TOTAL.

*vignet 2.
RELIABILITY
/VARIABLES=V2Q4 V2Q5 V2Q6
/SCALE('ALL VARIABLES') ALL
/MODEL=ALPHA
/STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE
/SUMMARY=TOTAL.

*vignet 2.
RELIABILITY
/VARIABLES=V3Q4 V3Q5 V3Q6
/SCALE('ALL VARIABLES') ALL
/MODEL=ALPHA
/STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE
/SUMMARY=TOTAL.

```

```

***** MAKEN VARIABELEN
*****.
*GROEPEN MAKEN
ACHTERGRONDKENMERKEN.
*opleiding.
RECODE Q23 (1 thru 2 = 1) (3 = 2) (4
thru 5 = 3) INTO Q23_groep.
VARIABLE LABELS Q23_groep
'opleiding drie groepen'.
VALUE LABELS Q23_groep
1 'lage opleiding'
2 'middelbare opleiding'
3 'hoge opleiding'.
DESCRIPTIVES Q23_groep.
FREQUENCIES Q23_groep.

*politieke voorkeur groepen.
RECODE Q26 (0 thru 33 = 1) (34 thru
66 = 2) (67 thru 100 = 3) INTO
Q26_groep.
VARIABLE LABELS Q26_groep 'Groep
politieke voorkeur'.
VALUE LABELS Q26_groep
1 'Links'
2 'Midden'
3 'Rechts'.
DESCRIPTIVES Q26_groep.
FREQUENCIES Q26_groep.

*Angst criminaliteit groepen.
RECODE Q25 (0 thru 33 = 1) (34 thru
66 = 2) (67 thru 100 = 3) INTO
Q25_groep.
VARIABLE LABELS Q25_groep 'Groep
angst criminaliteit'.
VALUE LABELS Q25_groep
1 'Weinig zorgen'
2 'Matige zorgen'
3 'Veel zorgen'.
DESCRIPTIVES Q25_groep.
FREQUENCIES Q25_groep.

*Vertrouwen rechtspraak groepen.
RECODE Q24r3 (0 thru 20 = 1) (21 thru
40 = 2) (41 thru 60 = 3) (61 thru 80 = 4)
(81 thru 100 = 5) INTO Q24r3_groep.
VARIABLE LABELS Q24r3_groep 'Groep
vertrouwen rechtspraak'.
VALUE LABELS Q24r3_groep
1 'Geen vertrouwen'
2 'Weinig vertrouwen'
3 'Gemiddeld vertrouwen'
4 'Redelijk veel vertrouwen'
5 'Veel vertrouwen'.
DESCRIPTIVES Q24r3_groep.
FREQUENCIES Q24r3_groep.

*VARIABLEN MAKEN VIGNETTEN.
DO IF vConcept = 1.
Compute G1 = MEAN(V1Q4, V1Q5,
V1Q6).
Compute G2 = V1Q8.
Compute M1 = MEAN(V2Q4, V2Q5,
V2Q6).
Compute M2 = V2Q8.
Compute S1 = -1.
Compute S2 = -1.
Compute volgordegoed = 1.
Compute volgordematig = 2.
Compute volgordeslecht = -1.

```

```

ELSE IF vConcept=2.
Compute G1 = MEAN(V1Q4, V1Q5,
V1Q6).
Compute G2 = V1Q8.
Compute M1 = -1.
Compute M2 = -1.
Compute S1 = MEAN(V3Q4, V3Q5,
V3Q6).
Compute S2 = V3Q8.
Compute volgordegoed = 1.
Compute volgordematig = -1.
Compute volgordeslecht = 2.

ELSE IF vConcept=3.
Compute G1 = MEAN(V1Q4, V1Q5,
V1Q6).
Compute G2 = V1Q8.
Compute M1 = MEAN(V2Q4, V2Q5,
V2Q6).
Compute M2 = V2Q8.
Compute S1 = -1.
Compute S2 = -1.
Compute volgordegoed = 2.
Compute volgordematig = 1.
Compute volgordeslecht = -1.

ELSE IF vConcept=4.
Compute G1 = MEAN(V1Q4, V1Q5,
V1Q6).
Compute G2 = V1Q8.
Compute M1 = -1.
Compute M2 = -1.
Compute S1 = MEAN(V3Q4, V3Q5,
V3Q6).
Compute S2 = V3Q8.
Compute volgordegoed = 2.
Compute volgordematig = -1.
Compute volgordeslecht = 1.
END IF.

MISSING VALUES G1 (-1).
MISSING VALUES G2 (-1).
MISSING VALUES M1 (-1).
MISSING VALUES M2 (-1).
MISSING VALUES S1 (-1).
MISSING VALUES S2 (-1).
MISSING VALUES volgordeslecht (-1).
MISSING VALUES volgordegoed (-1).
MISSING VALUES volgordematig (-1).

VARIABLE LABELS G1 'goed - begrip'.
VARIABLE LABELS G2 'goed -
acceptatie'.
VARIABLE LABELS M1 'middel - begrip'.
VARIABLE LABELS M2 'middel -
acceptatie'.
VARIABLE LABELS S1 'slecht - begrip'.
VARIABLE LABELS S2 'slecht -
acceptatie'.
VARIABLE LABELS volgordeslecht
'volgordeindicatie'.
VARIABLE LABELS volgordegoed
'volgordeindicatie'.
VARIABLE LABELS volgordematig
'volgordeindicatie'.

Descriptives G1 G2 M1 M2 S1 S2.
DESCRIPTIVES VARIABLES=G1 G2 M1
M2 S1 S2
/STATISTICS=MEAN STDDEV MIN
MAX SEMEAN.

```

```

FREQUENCIES G1 G2 M1 M2 S1 S2
/STATISTICS=MEDIAN
/ORDER=ANALYSIS.

GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=G1.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=G2.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=M1.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=M2.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=S1.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=S2.

GRAPH
/SCATTERPLOT(BIVAR)=M1 WITH G1
/MISSING=LISTWISE.

GRAPH
/SCATTERPLOT(BIVAR)=M2 WITH G2
/MISSING=LISTWISE.

GRAPH
/SCATTERPLOT(BIVAR)=S1 WITH G1
/MISSING=LISTWISE.

GRAPH
/SCATTERPLOT(BIVAR)=S2 WITH G2
/MISSING=LISTWISE.

RECODE G2 (0 THRU 49.9 = 0) (50 thru
100 = 1) INTO percentageacc1.
FREQUENCIES percentageacc1.
RECODE M2 (0 THRU 49.9= 0) (50 thru
100 = 1) INTO percentageacc2.
FREQUENCIES percentageacc2.
RECODE S2 (0 THRU 49.9 = 0) (50 thru
100 = 1) INTO percentageacc3.
FREQUENCIES percentageacc3.

RECODE G1 (0 THRU 49.9 = 0) (50 thru
100 = 1) INTO percentagebegrip1.
FREQUENCIES percentagebegrip1.
RECODE M1 (0 THRU 49.9 = 0) (50 thru
100 = 1) INTO percentagebegrip2.
FREQUENCIES percentagebegrip2.
RECODE S2 (0 THRU 49.9 = 0) (50 thru
100 = 1) INTO percentagebegrip3.
FREQUENCIES percentagebegrip3.

RECODE G2 (0 THRU 50 = 0) (50,01
thru 100 = 1) INTO percentageaccA.
FREQUENCIES percentageaccA.
RECODE M2 (0 THRU 50= 0) (50,01
thru 100 = 1) INTO percentageaccB.
FREQUENCIES percentageaccB.
RECODE S2 (0 THRU 50 = 0) (50,01 thru
100 = 1) INTO percentageaccC.
FREQUENCIES percentageaccC.

RECODE G1 (0 THRU 50 = 0) (50,01
thru 100 = 1) INTO percentagebegripA.
FREQUENCIES percentagebegripA.
RECODE M1 (0 THRU 50 = 0) (50,01
thru 100 = 1) INTO percentagebegripB.
FREQUENCIES percentagebegripB.
RECODE S2 (0 THRU 50 = 0) (50,01 thru
100 = 1) INTO percentagebegripC.

```

```

FREQUENCIES percentagebegripC.

CROSSTABS
/TABLES=percentagebegripA BY
percentageaccA
/FORMAT=AVALUE TABLES
/STATISTICS=CHISQ
/CELLS=COUNT
/COUNT ROUND CELL.

***** PARAGRAAF 4.1:
VERSCHILLEN VIGNETTEN OP BEGRIP
EN ACCEPTATIE.
*VERSCHILSCORES.
Compute VGM1 = G1-M1.
VARIABLE LABELS VGM1 'verschilscore
begrip goed1 - midden1'.
DESCRIPTIVES VGM1.
FREQUENCIES VGM1.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=VGM1.

Compute VGM2 = G2-M2.
VARIABLE LABELS VGM2 'verschilscore
acceptatie goed1 - midden1'.
DESCRIPTIVES VGM2.
FREQUENCIES VGM2.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=VGM2.

Compute VGS1 = G1-S1.
VARIABLE LABELS VGS1 'verschilscore
begrip goed1 - slecht1'.
DESCRIPTIVES VGS1.
FREQUENCIES VGS1.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=VGS1.

Compute VGS2 = G2-S2.
VARIABLE LABELS VGS2 'verschilscore
acceptatie goed1 - slecht1'.
DESCRIPTIVES VGS2.
FREQUENCIES VGS2.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=VGS2.

*WILCOXONTOETS VIGNETTEN.
T-TEST PAIRS=G1 G1 G2 G2 WITH M1
S1 M2 S2 (PAIRED)
/CRITERIA=CI(.9500)
/MISSING=ANALYSIS.

NPAR TESTS
/WILCOXON=G1 G1 G2 G2 WITH M1
S1 M2 S2 (PAIRED)
/STATISTICS DESCRIPTIVES
QUANTILES
/MISSING ANALYSIS.

DESCRIPTIVES VGM1 VGM2 VGS1
VGS2.
FREQUENCIES VARIABLES=VGM1
VGM2 VGS1 VGS2
/STATISTICS=MEDIAN
/ORDER=ANALYSIS.

DESCRIPTIVES G1 G2 M1 M2 S1 S2.
FREQUENCIES VARIABLES=G1 G2 M1
M2 S1 S2
/STATISTICS=MEDIAN
/ORDER=ANALYSIS.

```

```

RECODE VGM1 (10.1 thru 100 = 1) (-
10 thru 10 = 2) (-100 thru -9.9 = 3 )
(ELSE = SYSMIS) INTO
VGM1hooglaagmidden.
FREQUENCIES VGM1hooglaagmidden.
RECODE VGS1 (10.1 thru 100 = 1) (-10
thru 10 = 2) (-100 thru -9.9 = 3 ) (ELSE
= SYSMIS) INTO VGS1hooglaagmidden.
FREQUENCIES VGS1hooglaagmidden.
RECODE VGM2 (10.1 thru 100 = 1) (-
10 thru 10 = 2) (-100 thru -9.9 = 3 )
(ELSE = SYSMIS) INTO
VGM2hooglaagmidden.
FREQUENCIES VGM2hooglaagmidden.
RECODE VGS2 (10.1 thru 100 = 1) (-10
thru 10 = 2) (-100 thru -9.9 = 3 ) (ELSE
= SYSMIS) INTO VGS2hooglaagmidden.
FREQUENCIES VGS2hooglaagmidden.

*ANALYSE VIGNET 2 - 3.
*Begrijpelijkheid.
MEANS TABLES=M1 S1
/CELLS=MEAN COUNT STDDEV.

MEANS TABLES=M2 S2
/CELLS=MEAN COUNT STDDEV.

RECODE vConcept (1=2) (2=3) (3=2)
(4=3)INTO vign23.
VARIABLE LABELS vign23 'Heeft
respondent vignet 2 of 3 gelezen'.
VALUE LABELS vign23
2 'Matige vignet'
3 'Slechte vignet'.
COMPUTE begr23 = MEAN.(V2Q4,
V2Q5, V2Q6, V3Q4, V3Q5, V3Q6).
VARIABLE LABELS begr23 'Gemiddelde
begrijpelijkheid van vignet 2 of 3'.

T-TEST GROUPS=vign23(2 3)
/MISSING=ANALYSIS
/VARIABLES=begr23
/CRITERIA=CI(.95).

NPAR TESTS
/M-W= begr23 BY vign23(2 3)
/STATISTICS DESCRIPTIVES
QUANTILES
/MISSING ANALYSIS.

*Acceptatie.
COMPUTE acc23 = MEAN.1(V2Q8,
V3Q8).
VARIABLE LABELS acc23 'Acceptatie
van vignet 2 of 3'.

T-TEST GROUPS=vign23(2 3)
/MISSING=ANALYSIS
/VARIABLES=acc23
/CRITERIA=CI(.95).

NPAR TESTS
/M-W= acc23 BY vign23(2 3)
/STATISTICS DESCRIPTIVES
QUANTILES
/MISSING ANALYSIS.

***** PARGRAAF 4.2: RELATIE
BEGRIP EN ACCEPTATIE *****
*vignet 1-2.

```

```

RECODE VGM1 (lowest thru 0 = 1)
(0.33 thru highest= 2) INTO
VGM1laaghoog.
DESCRIPTIVES VGM1laaghoog.
FREQUENCIES VGM1laaghoog.
VARIABLE LABELS VGM1laaghoog
'hoge >0 of lage <0 verschijscore
begrijpelijkheid vignetten 1-2'.
VALUE LABELS VGM1laaghoog
  1 'lage verschijscore begrijpelijkheid'
  2 'hoge verschijscore
begrijpelijkheid'.

```

```

RECODE VGM2 (lowest thru 0 = 1)
(0.33 thru highest= 2) INTO
VGM2laaghoog.
DESCRIPTIVES VGM2laaghoog.
FREQUENCIES VGM2laaghoog.
VARIABLE LABELS VGM2laaghoog
'hoge >0 of lage <0 verschijscore
acceptatie vignetten 1-2'.
VALUE LABELS VGM2laaghoog
  1 'lage verschijscore acc'
  2 'hoge verschijscore acc'.

```

*vignet 1-3.

```

RECODE VGS1 (lowest thru 0 = 1) (0.33
thru highest= 2) INTO VGS1laaghoog.
DESCRIPTIVES VGS1laaghoog.
FREQUENCIES VGS1laaghoog.
VARIABLE LABELS VGS1laaghoog 'hoge
>0 of lage <0 verschijscore
begrijpelijkheid vignetten 1-3'.
VALUE LABELS VGS1laaghoog
  1 'lage verschijscore begrijpelijkheid'
  2 'hoge verschijscore
begrijpelijkheid'.

```

```

RECODE VGS2 (lowest thru 0 = 1) (0.33
thru highest= 2) INTO VGS2laaghoog.
DESCRIPTIVES VGS2laaghoog.
FREQUENCIES VGS2laaghoog.
VARIABLE LABELS VGS2laaghoog 'hoge
>0 of lage <0 verschijscore acceptatie
vignetten 1-3'.
VALUE LABELS VGS2laaghoog
  1 'lage verschijscore acc'
  2 'hoge verschijscore acc'.

```

```

NONPAR CORR
/VARIABLES=VGM1 VGM2
/PRINT=SPEARMAN TWOTAIL NOSIG
/MISSING=PAIRWISE.

```

```

NONPAR CORR
/VARIABLES=VGS1 VGS2
/PRINT=SPEARMAN TWOTAIL NOSIG
/MISSING=PAIRWISE.

```

```

GRAPH
/SCATTERPLOT(BIVAR)=VGM1 WITH
VGM2
/MISSING=LISTWISE.

```

```

GRAPH
/SCATTERPLOT(BIVAR)=VGS1 WITH
VGS2
/MISSING=LISTWISE.

```

CROSSTABS

```

/TABLES=VGM1laaghoog BY
VGM2laaghoog
/FORMAT=AVALUE TABLES
/STATISTICS=CHISQ
/CELLS=COUNT
/COUNT ROUND CELL.

```

```

CROSSTABS
/TABLES=VGS1laaghoog BY
VGS2laaghoog
/FORMAT=AVALUE TABLES
/STATISTICS=CHISQ
/CELLS=COUNT
/COUNT ROUND CELL.

```

```

***** PARAGRAAF 4.3: INVLOED
ACHTERGRONDKENMERKEN OP
VERSCHIJSORES *****.
*BEGRIIP.
*opleiding 1 = laag 3 = hoog.
NPAR TESTS
/K-W=VGM1 VGS1 BY Q23_groep(1 3)
/STATISTICS DESCRIPTIVES
QUARTILES
/MISSING ANALYSIS.

```

```

GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=VGM1
/PANEL ROWVAR=Q23_groep
ROWOP=CROSS.

```

```

GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=VGS1
/PANEL ROWVAR=Q23_groep
ROWOP=CROSS.

```

```

SORT CASES BY Q23_groep.
SPLIT FILE LAYERED BY Q23_groep.
DESCRIPTIVES VGM1.
FREQUENCIES VARIABLES=VGM1
/STATISTICS=MEDIAN
/ORDER=ANALYSIS.
SPLIT FILE OFF.

```

```

SORT CASES BY Q23_groep.
SPLIT FILE LAYERED BY Q23_groep.
DESCRIPTIVES VGS1.
FREQUENCIES VARIABLES=VGS1
/STATISTICS=MEDIAN
/ORDER=ANALYSIS.
SPLIT FILE OFF.

```

```

DESCRIPTIVES VGM1 VGS1.
FREQUENCIES VARIABLES=VGM1 VGS1
/STATISTICS=MEDIAN
/ORDER=ANALYSIS.

```

```

*post hoc --> let op, alfa is 0,0167
(bonferroni, dus 0,05 door totaal
aantal toetsen, hier drie).
NPAR TESTS
/M-W= VGM1 BY Q23_groep(1 2)
/STATISTICS DESCRIPTIVES
QUARTILES
/MISSING ANALYSIS.

```

```

NPAR TESTS
/M-W= VGM1 BY Q23_groep(1 3)
/STATISTICS DESCRIPTIVES
QUARTILES
/MISSING ANALYSIS.

```

```

NPAR TESTS
/M-W= VGM1 BY Q23_groep(2 3)
/STATISTICS DESCRIPTIVES
QUARTILES
/MISSING ANALYSIS.

```

```

*ACCEPTATIE.
*opleiding.
NPAR TESTS
/K-W=VGM2 VGS2 BY Q23_groep(1 3)
/STATISTICS DESCRIPTIVES
QUARTILES
/MISSING ANALYSIS.

```

```

SORT CASES BY Q23_groep.
SPLIT FILE LAYERED BY Q23_groep.
DESCRIPTIVES VGM2.
FREQUENCIES VARIABLES=VGM2
/STATISTICS=MEDIAN
/ORDER=ANALYSIS.
SPLIT FILE OFF.

```

```

SORT CASES BY Q23_groep.
SPLIT FILE LAYERED BY Q23_groep.
DESCRIPTIVES VGS2.
FREQUENCIES VARIABLES=VGS2
/STATISTICS=MEDIAN
/ORDER=ANALYSIS.
SPLIT FILE OFF.

```

```

*post hoc opleidig --> let op, alfa is
0,0167 (bonferroni, dus 0,05 door
totaal aantal toetsen, hier drie).
NPAR TESTS
/M-W= VGM2 BY Q23_groep(1 2)
/STATISTICS DESCRIPTIVES
QUARTILES
/MISSING ANALYSIS.

```

```

NPAR TESTS
/M-W= VGM2 BY Q23_groep(1 3)
/STATISTICS DESCRIPTIVES
QUARTILES
/MISSING ANALYSIS.

```

```

NPAR TESTS
/M-W= VGM2 BY Q23_groep(2 3)
/STATISTICS DESCRIPTIVES
QUARTILES
/MISSING ANALYSIS.

```

```

NPAR TESTS
/M-W= VGS2 BY Q23_groep(1 2)
/STATISTICS DESCRIPTIVES
QUARTILES
/MISSING ANALYSIS.

```

```

NPAR TESTS
/M-W= VGS2 BY Q23_groep(1 3)
/STATISTICS DESCRIPTIVES
QUARTILES
/MISSING ANALYSIS.

```

```

NPAR TESTS
/M-W= VGS2 BY Q23_groep(2 3)
/STATISTICS DESCRIPTIVES
QUARTILES
/MISSING ANALYSIS.

```

*politieke voorkeur 1 = links 3 = rechts.


```

NPAR TESTS
  /K-W= VGM2 VGS2 BY Q26_groep(1
3)
  /STATISTICS DESCRIPTIVES
QUARTILES
  /MISSING ANALYSIS.

SORT CASES BY Q26_groep.
SPLIT FILE LAYERED BY Q26_groep.
DESCRIPTIVES VGM2.
FREQUENCIES VARIABLES=VGM2
  /STATISTICS=MEDIAN
  /ORDER=ANALYSIS.
SPLIT FILE OFF.

SORT CASES BY Q26_groep.
SPLIT FILE LAYERED BY Q26_groep.
DESCRIPTIVES VGS2.
FREQUENCIES VARIABLES=VGS2
  /STATISTICS=MEDIAN
  /ORDER=ANALYSIS.
SPLIT FILE OFF.
*beiden niet significant dus geen
posthoc.

*zorgen criminaliteit 1 = weinig 3 =
veel.
NPAR TESTS
  /K-W=VGM2 VGS2 BY Q25_groep(1 3)
  /STATISTICS DESCRIPTIVES
QUARTILES
  /MISSING ANALYSIS.

SORT CASES BY Q25_groep.
SPLIT FILE LAYERED BY Q25_groep.
DESCRIPTIVES VGM2.
FREQUENCIES VARIABLES=VGM2
  /STATISTICS=MEDIAN
  /ORDER=ANALYSIS.
SPLIT FILE OFF.

SORT CASES BY Q25_groep.
SPLIT FILE LAYERED BY Q25_groep.
DESCRIPTIVES VGS2.
FREQUENCIES VARIABLES=VGS2
  /STATISTICS=MEDIAN
  /ORDER=ANALYSIS.
SPLIT FILE OFF.
*beiden niet significant dus geen
posthoc.

***** PARAGRAAF 4.4: BEGRIP -
-> ACC V1 +
ACHTERGRONDKENMERKEN
*****
COMPUTE interactie_opleiding =
Q23*G1.
VARIABLE LABELS interactie_opleiding
'Interactievariabele opleiding en
begrip'.

COMPUTE interactie_pol = Q26*G1.
VARIABLE LABELS interactie_pol
'Interactievariabele politieke voorkeur
en begrip'.

COMPUTE interactie_angst = Q25*G1.
VARIABLE LABELS interactie_angst
'Interactievariabele zorgen
criminaliteit en begrip'.

```

```

COMPUTE interactie_ink = Q27*G1.
VARIABLE LABELS interactie_ink
'Interactievariabele inkomen en
begrip'.

COMPUTE interactie_politie =
Q24r1*G1.
VARIABLE LABELS interactie_politie
'Interactievariabele politie en begrip'.

COMPUTE interactie_parlement =
Q24r2*G1.
VARIABLE LABELS
interactie_parlement
'Interactievariabele parlement en
begrip'.

COMPUTE interactie_recht =
Q24r3*G1.
VARIABLE LABELS interactie_recht
'Interactievariabele rechtspraak en
begrip'.

COMPUTE interactie_media =
Q24r4*G1.
VARIABLE LABELS interactie_media
'Interactievariabele media en begrip'.

COMPUTE interactie_reg = Q24r5*G1.
VARIABLE LABELS interactie_reg
'Interactievariabele reg en begrip'.
EXECUTE.

BOOTSTRAP
  /SAMPLING METHOD=SIMPLE
  /VARIABLES TARGET=G2 INPUT= G1
  /CRITERIA CILEVEL=95
CITYPE=PERCENTILE NSAMPLES=1000
  /MISSING USERMISSING=EXCLUDE.
REGRESSION
  /MISSING LISTWISE
  /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
  /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
  /NOORIGIN
  /DEPENDENT G2
  /METHOD=ENTER G1.

BOOTSTRAP
  /SAMPLING METHOD=SIMPLE
  /VARIABLES TARGET=G2 INPUT= G1
Q23 interactie_opleiding
  /CRITERIA CILEVEL=95
CITYPE=PERCENTILE NSAMPLES=1000
  /MISSING USERMISSING=EXCLUDE.
REGRESSION
  /MISSING LISTWISE
  /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
  /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
  /NOORIGIN
  /DEPENDENT G2
  /METHOD=ENTER G1
  /METHOD=ENTER G1 Q23
interactie_opleiding.

BOOTSTRAP
  /SAMPLING METHOD=SIMPLE
  /VARIABLES TARGET=G2 INPUT= G1
Q26 interactie_pol
  /CRITERIA CILEVEL=95
CITYPE=PERCENTILE NSAMPLES=1000

```

```

  /MISSING USERMISSING=EXCLUDE.
REGRESSION
  /MISSING LISTWISE
  /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
  /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
  /NOORIGIN
  /DEPENDENT G2
  /METHOD=ENTER G1
  /METHOD=ENTER G1 Q26
interactie_pol.

BOOTSTRAP
  /SAMPLING METHOD=SIMPLE
  /VARIABLES TARGET=G2 INPUT= G1
Q25 interactie_angst
  /CRITERIA CILEVEL=95
CITYPE=PERCENTILE NSAMPLES=1000
  /MISSING USERMISSING=EXCLUDE.
REGRESSION
  /MISSING LISTWISE
  /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
  /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
  /NOORIGIN
  /DEPENDENT G2
  /METHOD=ENTER G1
  /METHOD=ENTER G1 Q25
interactie_angst.

BOOTSTRAP
  /SAMPLING METHOD=SIMPLE
  /VARIABLES TARGET=G2 INPUT= G1
Q27 interactie_ink
  /CRITERIA CILEVEL=95
CITYPE=PERCENTILE NSAMPLES=475
  /MISSING USERMISSING=EXCLUDE.
REGRESSION
  /MISSING LISTWISE
  /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
  /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
  /NOORIGIN
  /DEPENDENT G2
  /METHOD=ENTER G1
  /METHOD=ENTER G1 Q27
interactie_ink.

BOOTSTRAP
  /SAMPLING METHOD=SIMPLE
  /VARIABLES TARGET=G2 INPUT= G1
Q24r1 interactie_politie
  /CRITERIA CILEVEL=95
CITYPE=PERCENTILE NSAMPLES=1000
  /MISSING USERMISSING=EXCLUDE.
REGRESSION
  /MISSING LISTWISE
  /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
  /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
  /NOORIGIN
  /DEPENDENT G2
  /METHOD=ENTER G1
  /METHOD=ENTER G1 Q24r1
interactie_politie.

BOOTSTRAP
  /SAMPLING METHOD=SIMPLE
  /VARIABLES TARGET=G2 INPUT= G1
Q24r2 interactie_parlement

```

```

/CRITERIA CILEVEL=95
CITYPE=PERCENTILE NSAMPLES=1000
/MISSING USERMISSING=EXCLUDE.
REGRESSION
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT G2
/METHOD=ENTER G1
/METHOD=ENTER G1 Q24r2
/METHOD=ENTER G1 Q24r2
interactie_parlement.

```

```

BOOTSTRAP
/SAMPLING METHOD=SIMPLE
/VARIABLES TARGET=G2 INPUT= G1
Q24r3 interactie_recht
/CRITERIA CILEVEL=95
CITYPE=PERCENTILE NSAMPLES=1000
/MISSING USERMISSING=EXCLUDE.
REGRESSION
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT G2
/METHOD=ENTER G1
/METHOD=ENTER G1 Q24r3
/METHOD=ENTER G1 Q24r3
interactie_recht.

```

```

BOOTSTRAP
/SAMPLING METHOD=SIMPLE
/VARIABLES TARGET=G2 INPUT= G1
Q24r4 interactie_media
/CRITERIA CILEVEL=95
CITYPE=PERCENTILE NSAMPLES=1000
/MISSING USERMISSING=EXCLUDE.
REGRESSION
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT G2
/METHOD=ENTER G1
/METHOD=ENTER G1 Q24r4
/METHOD=ENTER G1 Q24r4
interactie_media.

```

```

BOOTSTRAP
/SAMPLING METHOD=SIMPLE
/VARIABLES TARGET=G2 INPUT= G1
Q24r5 interactie_reg
/CRITERIA CILEVEL=95
CITYPE=PERCENTILE NSAMPLES=1000
/MISSING USERMISSING=EXCLUDE.
REGRESSION
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT G2
/METHOD=ENTER G1
/METHOD=ENTER G1 Q24r5
/METHOD=ENTER G1 Q24r5
interactie_reg.

```

```

*LOS EFFECT
ACHTERGRONDKENMERKEN OP
ACCEPTATIE.

```

```

BOOTSTRAP
/SAMPLING METHOD=SIMPLE
/VARIABLES TARGET=G2 INPUT= Q23
/CRITERIA CILEVEL=95
CITYPE=PERCENTILE NSAMPLES=1000
/MISSING USERMISSING=EXCLUDE.
REGRESSION
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT G2
/METHOD=ENTER Q23.

```

```

BOOTSTRAP
/SAMPLING METHOD=SIMPLE
/VARIABLES TARGET=G2 INPUT= Q26
/CRITERIA CILEVEL=95
CITYPE=PERCENTILE NSAMPLES=1000
/MISSING USERMISSING=EXCLUDE.
REGRESSION
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT G2
/METHOD=ENTER Q26.

```

```

BOOTSTRAP
/SAMPLING METHOD=SIMPLE
/VARIABLES TARGET=G2 INPUT= Q25
/CRITERIA CILEVEL=95
CITYPE=PERCENTILE NSAMPLES=1000
/MISSING USERMISSING=EXCLUDE.
REGRESSION
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT G2
/METHOD=ENTER Q25.

```

```

BOOTSTRAP
/SAMPLING METHOD=SIMPLE
/VARIABLES TARGET=G2 INPUT= Q27
/CRITERIA CILEVEL=95
CITYPE=PERCENTILE NSAMPLES=1000
/MISSING USERMISSING=EXCLUDE.
REGRESSION
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT G2
/METHOD=ENTER Q27.

```

```

BOOTSTRAP
/SAMPLING METHOD=SIMPLE
/VARIABLES TARGET=G2 INPUT=
Q24r1
/CRITERIA CILEVEL=95
CITYPE=PERCENTILE NSAMPLES=1000
/MISSING USERMISSING=EXCLUDE.
REGRESSION
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT G2
/METHOD=ENTER Q24r1.

```

```

BOOTSTRAP
/SAMPLING METHOD=SIMPLE
/VARIABLES TARGET=G2 INPUT=
Q24r2
/CRITERIA CILEVEL=95
CITYPE=PERCENTILE NSAMPLES=1000
/MISSING USERMISSING=EXCLUDE.
REGRESSION
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT G2
/METHOD=ENTER Q24r2.

```

```

BOOTSTRAP
/SAMPLING METHOD=SIMPLE
/VARIABLES TARGET=G2 INPUT=
Q24r3
/CRITERIA CILEVEL=95
CITYPE=PERCENTILE NSAMPLES=1000
/MISSING USERMISSING=EXCLUDE.
REGRESSION
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT G2
/METHOD=ENTER Q24r3.

```

```

BOOTSTRAP
/SAMPLING METHOD=SIMPLE
/VARIABLES TARGET=G2 INPUT=
Q24r4
/CRITERIA CILEVEL=95
CITYPE=PERCENTILE NSAMPLES=1000
/MISSING USERMISSING=EXCLUDE.
REGRESSION
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN /DEPENDENT G2
/METHOD=ENTER Q24r4.

```

```

BOOTSTRAP
/SAMPLING METHOD=SIMPLE
/VARIABLES TARGET=G2 INPUT=
Q24r5
/CRITERIA CILEVEL=95
CITYPE=PERCENTILE NSAMPLES=1000
/MISSING USERMISSING=EXCLUDE.
REGRESSION
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT G2
/METHOD=ENTER Q24r5.

```

```

***** BIJLAGE 5: EXTREME
SCORES *****

```

```

*VARIABLEN.
COUNT aantal100V1 = V1Q3 V1Q4
V1Q5 V1Q6 (100).
COUNT aantal100V2 = V2Q3 V2Q4
V2Q5 V2Q6 (100).
COUNT aantal100V3 = V3Q3 V3Q4
V3Q5 V3Q6 (100).
FREQUENCIES aantal100V1
aantal100V2 aantal100V3.

```


VARIABLE LABELS aantal100V1 'Aantal x 100 vignet 1'.
VARIABLE LABELS aantal100V2 'Aantal x 100 vignet 2'.
VARIABLE LABELS aantal100V3 'Aantal x 100 vignet 3'.

COMPUTE minstens6x100 =
(Aantal100V1 GE 3 AND Aantal100V2 GE 3) OR (Aantal100V1 GE 3 AND Aantal100V3 GE 3).
COMPUTE minstens3x100V1 =
(Aantal100V1 GE 3 AND Aantal100V2 LT 3 AND Aantal100V3 LT 3).
COMPUTE minstens3x100V2V3 =
(Aantal100V1 LT 3 AND Aantal100V2 GE 3) OR (Aantal100V1 LT 3 AND Aantal100V3 GE 3).
COMPUTE geen3x100 = (Aantal100V1 LT 3 AND Aantal100V2 LT 3 AND Aantal100V3 LT 3).
VARIABLE LABELS minstens6x100 'Op beide vignetten minstens 3 x 100'.
VARIABLE LABELS minstens3x100V1 'Op vignet 1 (goed) minstens 3 x 100'.
VARIABLE LABELS minstens3x100V2V3 'Op vignet 2 of 3 minstens 3 x 100'.
VARIABLE LABELS geen3x100 'Op beide vignetten minder dan 3 x 100'.
VALUE LABELS minstens6x100
1 'wel'
2 'niet'.
VALUE LABELS minstens3x100V1
1 'wel'
2 'niet'.
VALUE LABELS minstens3x100V2V3
1 'wel'
2 'niet'.
VALUE LABELS geen3x100
1 'wel (dus geen 3 x 100)'
2 'niet (dus wel 3 x 100)'.
EXECUTE.
FREQUENCIES minstens6x100
minstens3x100V1 minstens3x100V2V3
geen3x100.

*VOLGORDE-EFFECT.
RECODE vConcept (1 2 = 1) (3 4 = 2)
INTO eersteVignet.
VALUE LABELS eersteVignet
1 'vignet 1 als eerste'
2 'vignet 1 als tweede'.
SORT CASES BY eersteVignet.
SPLIT FILE LAYERED BY eersteVignet.
FREQUENCIES minstens6x100
minstens3x100V1 minstens3x100V2V3
geen3x100.
SPLIT FILE OFF.
*Lijkt geen volgorde-effect te zijn.

RECODE minstens6x100 (1=1) INTO
extremescores1.

RECODE minstens3x100V1 (1=2) INTO
extremescores1.
RECODE minstens3x100V2V3 (1=3)
INTO extremescores1.
RECODE geen3x100 (1=4) INTO
extremescores1.
VARIABLE LABELS extremescores1
'Verdeling totaal van extreme scores'.
VALUE LABELS extremescores1
1 'op beide vignetten minstens 3
keer 100'
2 'Op het eerste vignet alleen 3 keer
100'
3 'Op het tweede of derde vignet
alleen 3 keer 100'
4 'Op beide vignetten niet drie keer
100'.
FREQUENCIES extremescores1.

CROSSTABS
/TABLES=eerstevignet BY
extremescores1
/FORMAT=AVALUE TABLES
/STATISTICS=CHISQ
/CELLS=COUNT
/COUNT ROUND CELL
/METHOD=EXACT TIMER(5).

*VERSCHILSCORES PER GROEP
EXTREME SCORES.
*Mensen die op beide vignetten
minstens 3 x 100 scoren.
SORT CASES BY minstens6x100.
SPLIT FILE LAYERED BY minstens6x100.

DESCRIPTIVES VGM1.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=VGM1.

DESCRIPTIVES VGS1.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=VGS1.

SPLIT FILE OFF.

*Mensen die op vignet 1 minstens 3 x
100 scoren.
SORT CASES BY minstens3x100V1.
SPLIT FILE LAYERED BY
minstens3x100V1.

DESCRIPTIVES VGM1.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=VGM1.

DESCRIPTIVES VGS1.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=VGS1.

SPLIT FILE OFF.

*Mensen die alleen op vignet 2/3
minstens 3 x 100 scoren.

SORT CASES BY minstens3x100V2V3.
SPLIT FILE LAYERED BY
minstens3x100V2V3.

DESCRIPTIVES VGM1.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=VGM1.

DESCRIPTIVES VGS1.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=VGS1.

SPLIT FILE OFF.

*Mensen die op beide vignetten niet
minstens 3 x 100 scoren.
SORT CASES BY geen3x100.
SPLIT FILE LAYERED BY geen3x100.

DESCRIPTIVES VGM1.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=VGM1.

DESCRIPTIVES VGS1.
GRAPH
/HISTOGRAM(NORMAL)=VGS1.

SPLIT FILE OFF.

***** BIJLAGE 5: VOLGORDE-
EFFECTEN *****.
RECODE vConcept (1 2 = 1) (3 4 = 2)
INTO eersteVignet.
VALUE LABELS eersteVignet
1 'vignet 1 als eerste'
2 'vignet 1 als tweede'.
SORT CASES BY eersteVignet.
SPLIT FILE LAYERED BY eersteVignet.
DESCRIPTIVES G1 G2 M1 M2 S1 S2.
SPLIT FILE OFF.

*Mann-Whitneytoets.
T-TEST GROUPS=eerstevignet(1 2)
/MISSING=ANALYSIS
/VARIABLES=G1 G2 M1 M2 S1 S2
/CRITERIA=C(.95).

NPAR TESTS
/M-W= G1 G2 M1 M2 S1 S2 BY
eerstevignet(1 2)
/STATISTICS DESCRIPTIVES
QUANTILES
/MISSING ANALYSIS.

SORT CASES BY eersteVignet.
SPLIT FILE LAYERED BY eersteVignet.
FREQUENCIES VARIABLES=G1 G2 M1
M2 S1 S2
/STATISTICS=MEDIAN
/ORDER=ANALYSIS.
SPLIT FILE OFF.